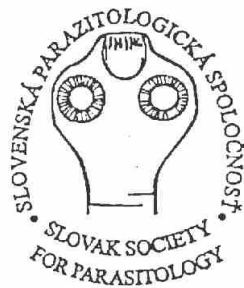

SPRÁVY
SLOVENSKEJ
PARAZITOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV

ČÍSLO 12

SEPTEMBER 2007

Obsah

Úvod	3
Správa o činnosti Výboru SPS pri SAV za obdobie jún 2006 – september 2007.....	4
Správa revíznej komisie o kontrole hospodárenia SPS pri SAV vo funkčnom období 1.1.2006 – 31.12.2006	4
Správa o hospodárení Spoločnosti v r. 2006	5
Uznesenie Valného zhromaždenia SPS pri SAV zo dňa 13.9.2007, Stará Lesná.....	6
Ceny SPS pri SAV za rok 2006 za najlepšie publikované práce mladých parazitológov	6
Vedecká výchova na Parazitologickom ústave SAV v školskom roku 2006/2007.....	7
Surveillance helmintozoonóz v r. 2006	9
Aktivity členov SPS pri SAV na domácich a zahraničných konferenciách a sympóziách	
- X. medzinárodné helmintologické sympóziu, Kongresové centrum Academia, Stará Lesná, Slovensko.....	9
- XXI. konferencia Svetovej asociácie pre pokrok vo veterinárnej parazitológii (WAAVP), Gent, Belgicko.....	11
- XXII. medzinárodný kongres hydatidológie, Atény, Grécko.....	13
- Medzinárodné sympóziu IX. International Jena Symposium on Tick-born Diseases, Jena, Nemecko.....	15
- Prvé európske dirofiláriové dni (FEDD 2007), Záhreb, Chorvátsko.....	17
- Zoologické dni Brno 2007, Brno, Česká republika.....	18
- Merial Pet Day, Budapešť, Maďarsko.....	19
- Medzinárodné sympóziu The 9th International Symposium „Parasitic and Allergic Arthropods – Medical and Sanitary Significance“, Kazimierz Dolny, Poľsko.....	20
Naši jubilanti	
- Životné jubileum prof. MVDr. Lýdie Čislákovéj, CSc.	21
- Životné jubileum prof. MUDr. Gustáva Čatára, DrSc.	22
- Prof. RNDr. Jozef Halgoš, DrSc. šesťdesiat ročný.....	24
- 50 rokov Parazitologického ústavu LF UK v Bratislave.....	25
- Spomienka na Milana Labudu	29
Kalendár parazitologických podujatí 2007 – 2009	30
Užitočná informácia na záver.....	30

Redakčná rada Správ SPS:

doc. MVDr. J. Čorba, DrSc., prof. MVDr. V. Letková, CSc.,

doc. RNDr. F. Ondriska, PhD., MVDr. Zuzana Vasilková

Úvod

Vážení členovia Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV,

nové Správy č.12 začínajú smutne. Pred niekoľkými dňami po ťažkej chorobe skončil člen Výboru SPS pri SAV a náš dobrý priateľ a kolega RNDr. Milan Labuda, DrSc. Jeho pamiatku si pripomíname v týchto Správach osobitnou spomienkou.

Ako to už v živote chodí na jednej strane je smútok, zármutok a na druhej strane života optimizmus a radosť. Tú prejavujeme pri príležitosti v zdraví dožitého jubilea nestora slovenskej parazitológie a Čestného predsedu SPS pri SAV prof. MUDr. Gustáva Čatára, DrSc. ktorého chceme pozdraviť aj touto cestou.

Náročnou úlohou Parazitologického ústavu SAV, ktoré je sídlom našej spoločnosti a jej pracovníci sú členmi našej organizácii, bolo zorganizovanie X. medzinárodného helmintologického sympózia v Kongresovom centre SAV vo Vysokých Tatrách, o ktorom podrobne referujeme.

Naši členovia Spoločnosti aktívne vystúpili na viacerých domácich i zahraničných parazitologických podujatiach a ich informácie uverejňujeme v bulletine.

Pokračovala aj vedecká výchova budúcich parazitológov, o ktorej taktiež referujeme.

Do ďalších Správ SPS pri SAV očakávame aj Vaše príspevky, pripomienky a návrhy na zlepšenie činnosti našej Spoločnosti.

J. Čorba
za RR Správ SPS pri SAV

Správa o činnosti výboru SPS pri SAV za obdobie jún 2006 - september 2007

V uvedenom období sa výbor SPS pri SAV zišiel tri razy. Na zasadaní 20.10.2006 v Komárne zhodnotil výchovu doktorandov vo vedných odboroch Parazitológia a Infekčné a parazitárne choroby zvierat a konštatoval uspokojivý priebeh vedeckej výchovy a skutočnosť, že do oboch odborov bolo prijatých 7 doktorandov. Výbor konštatoval uspokojivú prípravu vedeckých podujatí a to: Aktuálne problémy humánnej parazitológie aj 10. medzinárodné helmintologické sympóziu. Výbor navrhol ocenenie jubilatov SPS pri SAV v roku 2007. Boli prijatí 4 noví členovia SPS pri SAV.

Na zasadaní 11.6.2007 v Bratislave odznela informácia o plenárnej schôdzi Rady vedeckých spoločností pri SAV. Na základe potvrdenia o zaplatení členského môžu členovia vedeckých spoločností získať zľavu až 15 % na produkciu vydavateľstva VEDA v predajni na Štefánikovej 3 v Bratislave. Výbor súhlasil so zmenou termínu konferencie Aktuálne problémy humánnej parazitológie na 5.9.2007. Výbor prerokoval problémy diagnostiky parazitóz ľudí a potrebe dodržiavania algoritmov koprologických vyšetrení. Výbor sa stotožnil s komisiou hodnotiacou najlepšie práce mladých parazitológov, členov SPS. 1. cena bola udelená RNDr. Daniele Lenčákovej, PhD., Parazitologický ústav SAV, 2. cena RNDr. Eve Špitálskej, PhD., Virologický ústav SAV. 3. cena nebola udelená. Výbor schválil správu o hospodárení v r. 2006 a správu revíznej komisie. Výbor zvolal mimoriadne Valné zhromaždenie členov SPS do Starej Lesnej.

Tretie zasadanie výboru sa uskutočnilo 13.9.2007 v Starej Lesnej, kde výbor pripravil návrh uznesenia VZ (viď text), návrh zahraničných čestných členov SPS, posúdil návrh výboru Českej parazitologickej spoločnosti na hodnotenie študentských prezentácií na Českých a slovenských parazitologických dňoch (ČSPD), schválil Sezimovo Ústí ako miesto konania ČSPD v dňoch 19. – 23.5.2008. Výbor prijal troch nových členov Spoločnosti.

P. Dubinský

Správa revíznej komisie o kontrole hospodárenia Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV v roku 2006

Dňa 26.4.2007 revízna komisia Slovenskej parazitologickej spoločnosti (SPS) pri SAV vykonala kontrolu hospodárenia s finančnými prostriedkami Spoločnosti ku dňu 31.12.2006 a zistila nasledovný stav.

K uvedenému dňu bolo evidovaných 109 členov SPS, ktorý platili ročný členský príspevok 130.- Sk. Z tohoto príspevku sa odvádza 50.- Sk za člena pre Slovenskú lekársku spoločnosť, ku ktorej je SPS pridružená. Ďalším príjmom bola dotácia z Rady vedeckých spoločností pri SAV, ktorá sa vyčerpala v plnej výške v priebehu roka 2006. Konferenčné poplatky účastníkov VII. Slovenských a českých parazitologických dní (Modra-Harmónia, 23.-27. máj 2006) sa použili na úhradu služieb a nákladov spojených s uvedenou konferenciou.

Finančné prostriedky Spoločnosti sú uložené na troch účtoch (bežný, dotácie z RVS, rezervný fond) v Slovenskej sporiteľni Košice. Všetky účtovné operácie majú príslušný doklad a chronologicky sú zapísané v peňažnom denníku, v ktorom je zaevidovaných aj 11 príjmových a 23 výdavkových pokladničných dokladov. V osobitných prípadoch je čerpanie prostriedkov doložené schválením kompetentného člena výboru SPS (predseda) a realizovalo sa na základe uznesenia výboru. Účtovanie

v peňažnom denníku sa uzatvára každý mesiac tak, že sumarizuje príjmy aj výdavky od začiatku bežného roka ku poslednému dňu každého mesiaca.

Revízná komisia SPS konštatuje, že prostriedky sa čerpali v súlade so zameraním Spoločnosti a účtovné operácie rešpektovali platné zásady. Účtovné zápisy dávajú prehľad o čerpaní prostriedkov nielen podľa zdrojov, ale aj podľa účelu použitia. Na základe predložených dokladov revízná komisia konštatuje, že hospodárenie bolo vyrovnané a vykazuje zostatok 70 902,30,- Sk. Revízná komisia zároveň potvrdzuje platnosť Správy o hospodárení SPS pri SAV k 31.12. 2006 (je v prílohe), ktorú vypracovala Ing. Lojdová, poverená vedením hospodárskej agendy Spoločnosti.

Revízná komisia SPS pri SAV: predseda RNDr. S. Velebný, CSc.
 členovia Prof. RNDr. J. Halgoš, DrSc.
 RNDr. E. Kociánová, CSc.

Správa o hospodárení SPS pri SAV v roku 2006

Pr í j m y :

Počiatkový stav k 1.1.2006	55 281,- Sk	z toho: BÚ:	670,21
		DOT:	683,10
		RF:	53 927,69
Členské príspevky	7 877,70		
Príspevky pre SLS	4 950,-		
Dotácia RVS	33 000,-		
Konferenčné poplatky	173 878,15		
Bankové úroky	90,10		
Príjmy celkom:	275 076,95 Sk		

V ý d a v k y :

	celkom	z toho: Dotácia RVS
Služby (<i>konferencia, tlač materiálov, Správy SPS, príspevok SLS</i>)	127 260,20	13 000,-
Nákup materiálu (<i>tlačivá, pošt. známky, konferencia, seminár Akt. probl....</i>)	21 027,50	3 000,-
OON (<i>konferencia Slov. a české paraz. dni, odmeny mladým vedcom, ekon. agenda</i>)	35 900,-	2 000,-
Cestovné	22 386,-	15 000,-
Prevádzková réžia (<i>bank. poplatky</i>)	2 967,-	
Úrazové poistenie	357,-	
Odvod úrokov 2006 + daň z úrokov	11,-	
Výdavky celkom:	209 908,70 Sk	33 000,- Sk
Zostatok finančných prostriedkov:	65 168,25 Sk	
z toho: bežný účet:	628,36 Sk	
dotácie:	607,90 Sk	
rezervný fond:	63 931,99 Sk	

E. Lojdová

**Uznesenie Mimoriadneho valného zhromaždenia SPS pri SAV zo dňa 13.9. 2007,
konanom v Starej Lesnej**

Valné zhromaždenie schvaľuje:

1. zmenu Stanov SPS a to zrušenie článku 28a Stanov, týkajúceho sa zrušenia pridruženého členstva v Slovenskej lekárskej spoločnosti ,
2. zvýšenie členského príspevku riadnych členov SPS na 150,- Sk,
3. úpravu článkov 7 a 13 a to zavedenie formy osobitného členstva SPS a platenie členského príspevku týchto členov vo výške 1/3 členského príspevku riadnych členov
4. voľbu zahraničných čestných členov SPS:
prof. Andrzeja Malczewskiego a prof. Krzysztofa Siudu z Poľska
RNDr. Milana Daniela, DrSc. a prof. Karla Chrousta, DrSc. z Českej republiky,
5. doplnenie výboru SPS a zvolenie prof. RNDr. Jozefa Halgoša, DrSc. za člena výboru, doplnenie revíznej komisie a zvolenie RNDr. Michala Stanka, CSc. za člena.

**Ceny SPS pri SAV za rok 2006 za najlepšie publikované práce mladých
parazitológov.**

Ako každoročne Komisia pre udelenie ceny SPS za najlepšie publikovanú prácu mladých parazitológov v zložení:

Prof. MVDr. Valéria Letková, PhD - predseda
Doc. MVDr. Mária Goldová, PhD - člen
Doc. MVDr. Alica Kočišová, PhD - člen

hodnotila práce mladých parazitológov. Do stanoveného termínu (31.1.2007) bolo prihlásených spolu 5 prác (PaÚ SAV v Košiciach, Virologický ústav SAV, Bratislava, UVL v Košice).

Na svojom zasadnutí dňa 16. 3. 2007 sa rozhodla udeliť ceny za najlepšie príspevok v zmysle Štatútu SPS. Pri hodnotení zohľadnila kvalitu, aktuálnosť problematiky, náročnosť metód, impakt faktor časopisu ako aj význam pre spoločenskú prax. Tohto roku boli udelené dve ceny, nakoľko jedna práca z UVL nespĺnila kritériá SPS a to členstvo v Slovenskej parazitologickej spoločnosti. Z prihlásených prác najviac bodov za vyššie uvedené kritériá získali práce autorov

I.cena:

Daniela Lenčáková, Cecilia Hizo-Teufel, Branislav Peťko, Ulrike Schule-Spechtel, Michal Stanko, Bettine Wilske, Volker Fingerle: „Prevalence of *Borrelia burgdorferi* s.l. Osp.A types in *Ixodes ricinus* ticks from selected localities in Slovakia and Poland“
International Journal of Medical Microbiology 296 (2006)S1, 108-118

II.cena

Eva Špitalská, Ivan Literák, Olivier A. E. Sparagano, Marina Golovchenko and Elena Kociánová: „Ticks (Ixodidae) from passerine birds in the Carpathian region“
Wien Klin Wochenschr (2006) 118/23-24,759-764

V. Letková

Vedecká výchova na Parazitologickom ústave SAV v Košiciach v školskom roku 2006/2007

V zmysle Zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách Parazitologický ústav SAV v Košiciach, ako externá vzdelávacia inštitúcia sa podieľa na:

- uskutočňovaní doktorandského štúdia študijného programu **parazitológia** v študijnom odbore 4-2-14 parazitológia spolu s Prírodovedeckou fakultou UK v Bratislave,
- uskutočňovaní doktorandského štúdia programu **Infekčné a parazitárne choroby zvierat** spolu s Univerzitou veterinárskeho lekárstva v Košiciach.

Tieto práva priznal PaÚ SAV minister školstva SR dňa 23.2.2005.

Dĺžka štúdia internou formou je stanovená na 4 roky; v externej forme štúdia 5 rokov.

V máji 2006 sa v zmysle „Dohody o spolupráci v doktorandskej výchove“ uzavretých s oboma horeuvedenými univerzitami sa konali prijímacie pohovory na interné doktorandské štúdium 2006/2007.

V študijnom odbore parazitológia prijímacie pohovory úspešne absolvovali traja uchádzači, ktorí boli prijatí na štúdium od 1.9.2006:

Mgr. František Spišák bol prijatý na vypísanú tému „Molekulárna epidemiológia toxoplazmózy“. Školiteľkou je RNDr. Ludmila Turčeková, CSc.

Mgr. Bronislava Víchová bola prijatá na tému „Molekulárna epidemiológia vybraných ohniskových nákaz“. Školiteľom je doc. MVDr. Branislav Peťko, CSc.

PaedDr. Mária Nováková bola prijatá na tému „Molekulárna epidemiológia ehrlichiozy-anaplazmózy na Slovensku“. Školiteľom je doc. MVDr. Branislav Peťko, CSc.

V študijnom odbore infekčné a parazitárne choroby zvierat prijímacie pohovory úspešne absolvovali dve uchádzačky, ktoré boli prijaté na štúdium od 1.9.2006:

MVDr. Silvia Koščová na tému „Epizootologické a imunologické aspekty neosporózy a prenos jej pôvodcu“. Školiteľkou je Ing. Katarína Reiterová, CSc.

MVDr. Hana Šefčíková bola prijatá na tému „Epizootologické a epidemiologické aspekty parazitoozónóz jatočných zvierat v podmienkach jednotného trhu EÚ“. Školiteľom je prof. MVDr. Peter Juriš, CSc.; školiteľ-konzultant je RNDr. Ingrid Papajová, PhD.

Uvedení sú poslucháčmi 1. ročníka doktorandského štúdia (3. stupeň VŠ vzdelávania) na PrF UK a UVL.

V 2. ročníku doktorandského štúdia pokračovali:

RNDr. Patrícia Čudeková „Diagnostika antihelminthickej rezistencie parazitov pomocou molekulárnych metód“. Absolvovala dizertačnú skúšku a odbornú skúšku z angličtiny. Školiteľom je MVDr. Marián Várady, DrSc.

RNDr. Danica Bartková „Analýza genetickej štruktúry populácií medicínsky významných parazitov a ich diagnostika pomocou molekulových metód“. Absolvovala dizertačnú skúšku a odbornú skúšku z angličtiny. Školiteľom je RNDr. Viliam Šnábel, CSc.

RNDr. Eva Bullová „Vplyv vybraných biotických a abiotických faktorov na ekológiu, etológiu, epidemiológiu a epizootológiu kliešťov“. Taktiež absolvovala dizertačnú skúšku a skúšku z angličtiny. Školiteľom je doc. MVDr. Branislav Peťko, CSc.

V máji 2007 sa na Parazitologickom ústave SAV v Košiciach uskutočnili prijímacie pohovory na interné doktorandské štúdium v študijnom odbore parazitológia pre školský rok 2007/2008. Od 1.9.2007 boli prijaté dve úspešné uchádzačky:

MVDr. Eva Bazsalovicsová „Štúdium biogeografie cicavice pečenej *Fascioloides magna*, závažného pečenej parazita prežúvavcov, metódami DNA analýzy”. Školiteľkou je RNDr. Ivica Hromadová, CSc.

Mgr. Jana Pavlinová „Biodiverzita pôvodcov vybraných parazitozoonóz u ľudí na Slovensku”. Školiteľkou je MUDr. Jana Kinčeková, PhD.

V 1. polroku 2007 dokončovali svoje doktorandské práce:

MVDr. Jarmila Porubcová „Imunitná odpoveď hostiteľa pri vybranej helmintóze” pod vedením školiteľky MVDr. Emilie Dvorožňákovéj, PhD.

RNDr. Eva Szabová „Ekologické spôsoby devitalizácie zárodkov parazitov v životnom prostredí”. Školiteľom je prof. MVDr. Peter Juriš, CSc.; školiteľ-konzultant RNDr. Ingrid Papajová, PhD.

Obe uvedené doktorandky dňom 31.8.2007 ukončili doktorandské štúdium, predložili rukopisy dizertačných prác a požiadali o začatie oponentského pokračovania. Obhajoba je plánovaná v r. 2008.

Dňa 26.6.2007 sa na Parazitologickom ústave uskutočnili obhajoby doktorandských prác interných doktorandov ústavu:

RNDr. Mikuláš Oros „Biodiverzita helmintov rýb so zameraním na systematiku a fylogénu pásomnic radu Caryophyllidea”.

RNDr. Viktória Majláthová „Selected ecological aspects of tick-borne pathogens with emphasis on circulation of *Borrelia burgdorferi* sensu lato and *Babesia canis canis*”.

Ing. Andrea Čerevková „Spoločenstvá nematódov trávnych porastov na Slovensku”.

Po úspešnej obhajobe bol predložený návrh Vedeckej rade Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave na udelenie vedecko-pedagogickej hodnosti „PhD” všetkým trom uvedeným absolventom DŠ.

Do **externej formy** doktorandského štúdia sú zaradení:

RNDr. Martin Lukáš „Ekológia kliešťov v podmienkach globálnych klimatických zmien na Slovensku”. Školiteľ doc. MVDr. Branislav Peťko, CSc.

RNDr. Martin Lukáš pre odchod z pracoviska požiadala o zmenu doktorandského štúdia z internej na externú formu.

RNDr. Jozef Strhársky „Kongenitálna toxoplazmóza u žien”. Absolvoval predpísané skúšky a pripravuje rukopis doktorandskej práce. Školiteľom je doc. MUDr. Cyril Klement, CSc.; školiteľ-konzultant doc. RNDr. František Ondriska, PhD.

MVDr. Gabriela Hrkľová „Vplyv ekologických faktorov na rozšírenie kliešťov v Karpatskej oblasti SR”. Absolvovala predpísané skúšky a pripravuje rukopis doktorandskej práce. Školiteľom je doc. MVDr. Branislav Peťko, CSc.

MVDr. Zuzana Vasilková „Epizootológia eimeriôzy a druhové zastúpenie *Eimeria* spp. u vybraných malých domácich a voľne žijúcich prežúvavcov na Slovensku.” Absolvovala predpísané skúšky a pripravuje rukopis doktorandskej práce. Školiteľom je MVDr. Ivan Krupicer, CSc.

RNDr. Zuzana Velická ukončila prácu na tému „Výskyt patogénnych bičíkoviec vo vodných nádržkách Slovenska” a požiadala o začatie oponentského pokračovania. Obhajoba doktorandskej práce je plánovaná v r. 2008. Školiteľkou je prof. RNDr. Agáta Fargašová, DrSc.; školiteľ-konzultant doc. RNDr. František Ondriska, PhD.

J. Čorba

Surveillance helmintozoonóz v roku 2006

V roku 2006 bolo hlásených 6 prípadov tenióz t.j. 0,11/100 000, čo je oproti predchádzajúcemu roku trojnásobný vzostup (v roku 2005 chorobnosť 0,04 na 100 000 obyvateľov).

Prevalencia cysticerkózy HD, hodnotená z celkového počtu zabitých zvierat v SR, bola 0,01 % (v r. 2005 0,03 %), cysticerkóza sa vyskytla v 0,31 % (v r. 2005 0,68 %) obcí v SR.

Rodentolepidóza v r. 2005 nebola diagnostikovaná, podobne ako v predchádzajúcom roku.

Alveolárna echinokokóza (*E.multilocularis*) u ľudí v roku 2006 bola zistená v 1 prípade s klinicky potvrdeným nálezom v pečeni podobne ako v roku 2005. Cystická echinokokóza (*E.granulosus*) bola sérologicky detegovaná a klinicky potvrdená s nálezom cysty v mozgu v 1 prípade. Séroprevencia cystickej echinokokózy u ľudí bola 4,4 % (v r. 2005 1,53 %). Prevalencia echinokokózy jatočných ošípaných, hodnotená z celkového počtu zabitých zvierat bola v SR 0,04 %, (v r. 2005 0,05 %). Prevalencia echinokokózy jatočných oviec a kôz, hodnotená z celkového počtu zvierat, bola 0,04 % (v r. 2005 0,016 %). Prevalencia echinokokózy jatočného HD v SR v r. 2004 bola zistená u 2 ks t.j. 0,002 % (v r. 2005 0,02 %). Prevalencia *E. multilocularis* u líšok hrdzavých bola zistená v 36,5 % (v r. 2005 37,4 %).

Trichinelóza ľudí v roku 2006 bola sérologicky zaznamenaná v 6,25 % (v roku 2005 1,47 %). U diviacej zveri bola trichinelóza diagnostikovaná v 7 prípadoch t.j. 0,09 % (v r. 2005 16 diviakov 0,12 %). 1 vyšetrený vlk bol pozitívny. Prevalencia trichinelózy u líšok hrdzavých bola zistená v 13,7 % (v r. 2005 11,7 %).

Séropozitivita na larválnu toxokarózu u suspektných pacientov v roku 2006 bola zaznamenaná v 20,9 % (v r. 2005 26,2 %). Toxokaróza mäsožravcov bola zistená u 220 ks t.j. 11,7 % (v r. 2005 10,8 %).

Z analýzy výsledkov surveillance helmintozoonóz vyplýva, že je nevyhnutné neustále dodržiavať opatrenia na prevenciu týchto ochorení a tiež vypracovať nové postupy na ich tlmenie a monitorovanie.

A. Štefančíková

AKTIVITY ČLENOV SPS PRI SAV NA DOMÁCIICH A ZAHRANIČNÝCH KONFERENCIÁCH A SYMPÓZIÁCH

X. medzinárodné helmintologické sympózium

V Kongresovom centre ACADEMIA v Starej Lesnej na úpätí Vysokých Tatier sa v dňoch 9. – 14. septembra 2007 uskutočnila medzinárodná konferencia International Helminthological Symposium. Podujatie už po jubilejný desiatykrát organizovali Parazitologický ústav Slovenskej akadémie vied a Slovenská parazitologická spoločnosť pri SAV.

V úvodnej časti po príhovoroch predsedníčky organizačného výboru sympózia RNDr. Ivy Hromadovej, PhD a Predsedu SPS pri SAV prof. MVDr. Pavla Dubinského, DrSc. prečítal člen Predsedníctva SAV doc. MVDr. Branislav Petko, CSc. pozdravný list podpredsedu SAV RNDr. Ivana Zahradníka, CSc. Účastníci sympózia boli zároveň svedkami slávnostného odovzdávania medailí Profesora Jána Hovorku za dlhoročný prínos pre slovenskú parazitológiu a výrazný podiel na rozvoji medzinárodnej spolupráce

významným svetovým helmintológom. Prof. Dr. hab. Władysław Cabaj (W. Stefański Institute of Parasitology of the Polish Academy of Sciences, Poľsko), Assistant professor Bahram Sayyaf Dezfuli (University of Ferrara, Taliansko), Professor Stefano D'Amelio (Sapienza University of Rome, Taliansko), RNDr. František Moravec, DrSc. (Parazitologický ústav Akadémie vied Českej republiky, ČR) a Dr. rer. nat. Thomas Romig (University of Hohenheim, Nemecko) si prevzali medaily z rúk prof. P. Dubinského, doc. B. Peťka a Dr. Ivy Hromadovej.

Vedecký program sympózia, na ktorom sa zúčastnili helmintológovia zo 14 krajín sveta sa zameril na najnovšie trendy vo viacerých oblastiach helmintológie. Na podujatí odznelo 56 prednášok, z toho 12 pozvaných, okrem toho bolo prezentovaných 46 posterov.

Hneď po otváracom ceremoniáli pokračoval program sekciou MORFOLÓGIA, TAXONÓMIA A BIODIVERZITA. V sekcii, v ktorej sa referujúci zameriavali v prevažnej väčšine na cestódy, odzneli dve plenárne prednášky popredných špecialistov na danú oblasť helmintológie - T. Scholza z Českej republiky a Z. P. Świderskeho z Poľska. T. Scholz sa v prednáške so spoluautormi R. Kuchtom a J. Brabcom zaoberal novou klasifikáciou pravdepodobne zanikajúceho radu Pseudophyllidea, ktorý podľa najnovších objavov pozostáva z dvoch nepríbuzných skupín. Z. P. Świderski vo svojej prednáške referoval o využití poznatkov o ultraštruktúre larválnych štádií cestódov pri štúdiu ich fylogeniezy a evolúcie. Ako už napovedá názov druhej sekcie, MOLEKULÁRNA BIOLÓGIA A BIOCHÉMIA, prezentácie v nej sa týkali nových trendov v spomínanej oblasti helmintológie. Poslucháči si mali možnosť okrem iného vypočuť dve pozvané prednášky – vekom mladého, no odborne fundovaného J. Štefku z ČR referujúceho o perspektívach používania spacerov ribozomálnej DNA vo fylogeneze helmintov a dlhoročného spolupracovníka Parazitologického ústavu SAV v Košiciach S. D'Amelia z Talianska, ktorý sa vo svojej prednáške venoval výsledkom spomínanej spolupráce. V sekcii FYLOGENÉZA A EVOLÚCIA dominovali referáty V. V. Tkacha z USA prezentujúceho súčasné poznatky a perspektívy výskumu fylogeniezy a evolúcie najväčšieho radu pásomnic Cyclophyllidea, ako aj detailný pohľad na hositeľskú špecificitu, životný cyklus a geografické rozšírenie nematódov z čeľade Rhabdiasidae parazitujúcich u obojživelníkov a plazov.

Druhý deň sympózia sa začal sekciou PARAZITY VOĽNE ŽIJÚCICH A DOMÁCICH ZVIERAT, kde boli taktiež prednesené dva plenárne referáty. I. Kráľová – Hromadová (SR) podala poslucháčom podrobné informácie o využití molekulárnych postupov pri štúdiu taxonómie a geografického rozšírenia cicavice obrovskej *Fascioloides magna*, ktorej výskyt je zaznamenávaný v mokradových oblastiach a v súčasnosti sa šíri v smere toku i proti prúdu rieky Dunaj. Malú, povedzme hosťujúcu „protozoárnu podsekcii“ začala B. Moskwa (Poľsko) svojou plenárnou prednáškou zameranou na úlohu kolostra a mlieka pri prenose ekonomicky závažného ochorenia spôsobeného jednobunkovým parazitom *Neospora caninum* (kmeň Apicomplexa) z matky na potomstvo v chovoch hovädzieho dobytku. Sekcia PARAZITARNE ZOONÓZY bola ďalšou sekciou druhého dňa podujatia. T. Romig (Nemecko) vo svojej plenárnej prednáške informoval o výsledkoch získaných pri sledovaní účinku návnad s praziquantelom na šírenie helmintozoonóz líšok na juhozápade Nemecka – v oblasti s najvyšším endemickým výskytom *Echinococcus multilocularis*. V priebehu aplikácie návnad zaznamenali pokles prevalence *E. multilocularis* a ostatných cestódov (*Taenia* spp., *Mesocestoides* spp.), zatiaľ čo prevalenciu nematódov návnady neovplyvnili. Z. Hurníková (SR) v plenárnej prednáške poukázala na líšky ako významnú súčasť procesu šírenia helmintozoonóz, pričom sa nepodieľajú len na

zachovávaní životného cyklu pôvodcov zoonóz v prírode, ale aj na prenose niektorých parazitárnych ochorení na domáce zvieratá a ľudí. F. Moravec (ČR) v plenárnej prednáške v sekcii PARAZITY RÝB upriamil pozornosť na niektoré aspekty taxonómie a biológie nematódov z podradu Spirurina parazitujúcich v rybách žijúcich v sladkých, brakických a morských vodách. V referáte V. Hanzelovej (SR) sa poslucháči oboznámili s morfológiou, sezónnym cyklom a vývinom pásomnice *Amurotaenia percotti*, ktorá parazituje na býčkovci amurskom (*Perccottus glenii*), rybe, ktorá sa zo svojich pôvodných teritórií v severovýchodnej Kórei a rieke Amur v Rusku, introdukovala do našich vôd, kde spomínaný parazit ohrozuje pôvodné populácie rýb.

Pozvaná prednáška B. S. Dezfulho (Taliansko), ktorý pútavou formou referoval o sledovaní odpovede zápalových buniek rýb (mastocyty a „rodlet cells“) na širokú škálu parazitických helmintov v sekcii IMUNITNÁ ODPOVEĎ A PATOLÓGIA, otvorila tretí deň podujatia. Telo rýb slúži ako vhodný modelový organizmus pre štúdium imunitného systému stavovcov vďaka jeho relatívnej jednoduchosti. Rôznorodá sekcia EKOLÓGIA predostrela okruh ekologických tém spätých s helmintológiou, od skúmania spoločenstiev trematódov v ich medzihostiteľovi ulitníkovi *Lymnea stagnalis*, cez vplyv znečistenia vodného prostredia na ryby a ich parazity, kultiváciu pôvodcov humánnej cercáriovej dermatitídy až po účinok aerobného kompostovania na prežívanie vybraných parazitov. V ďalšej, na nové poznatky bohatej sekcii TERAPIA A REZISTENCIA NA ANTIHELMINTIKÁ odznela aj pozvaná prednáška G. Hrčkovej (SR), ktorá sa zaoberala skúmaním infekcie paratenického hostiteľa (myši) nematódou *Toxocara canis* a jej následnou terapiou benzimidazolovými karbamátmi (albendazol a fenbendazol) inkorporovanými buď do konvenčných alebo stéricky stabilizovaných lipozómov v kombinácii s imunomodulátorom glukánom. Najväčšia redukcia počtu lariev *T. canis* bola zaznamenaná po podaní liečiv v stéricky stabilizovaných lipozómoch v kombinácii s glukánom. Záverečnou, no nie nepodstatnou sekciou sympózia bola sekcia NEMATÓDY RASTLÍN, ktorá, ako naznačuje názov, bola zameraná na rôzne hľadiská štúdia špeciálneho odboru helmintológie - fytonematodológie. Referáty sa orientovali na množstvo nových poznatkov, či už z molekulárnej, ekologickej alebo terapeuticko-epidemiologickej oblasti štúdia parazitických helmintov rastlín.

Abstrakty všetkých príspevkov sú zhrnuté v zborníku abstraktov a niektoré pozvané prednášky sú v plnom rozsahu publikované v treťom tohoročnom čísle karentovaného časopisu *Helminthologia*, ktorý vydáva Parazitologický ústav SAV spolu s vydavateľstvami Versita a Springer.

Organizátori podujatia pripravili bohatý nielen vedecký, ale aj spoločenský program. Hádám najpôsobiljší bol výlet na Liptov spojený s návštevou Demänovskej ľadovej jaskyne, Liptovskej dediny s ochutnávkou miestnych syrových špecialít a posedenie v kolibe sprevádzané ľubozvučnými tónmi cimbalovej kapely.

Z. Vasilková

XXI. konferencia Svetovej asociácie pre pokrok vo veterinárnej parazitológii (WAAVP)

V dňoch 19. – 23. augusta 2007 sa uskutočnila v poradí už 21. medzinárodná konferencia svetovej asociácie pre pokrok vo veterinárnej parazitológii (The 21st International Conference of the World Association for the Advancement of Veterinary Parasitology – WAAVP). Kongres sa konal v belgickom meste Gent. Toto mesto s 230 tisíc obyvateľmi sa rozprestiera približne 55 kilometrov smerom na západ od hlavného

mesta krajiny, Bruselu. Mesto je doslova popretkávané množstvom kanálov, čím je rozdelené na 21 ostrovov a ostrovčekov. Na konferencii sa prezentovalo vyše 750 vedcov zo 60 krajín.

Program odbornej časti bol rozdelený do štyroch plenárnych sekcií, každej s dvoma pozvanými prednáškami. Celkovo odznelo na sympóziu viac ako 250 odborných referátov, ktoré boli prezentované v piatich paralelných sekciách. Každá sekcia mala aj posterovú časť počas ktorých bolo celkovo vystavených 726 posterov. Program bol obohatený aj o korporatívne sympóziá, ktoré boli organizované medzinárodnými spoločnosťami, ktoré sponzorovali konferenciu.

Už samotný pohľad do konferenčného programu nás oboznámi s faktom, že najviac prezentovanou problematikou na sympóziu bola rezistencia na antihelmintiká. Tomuto problému sa venovali tri sekcie a dve samostatné sympóziá. Celkovo na túto tému odznelo 30 prednášok a niekoľko desiatok príspevkov bolo predstavených vo forme posterov. Špeciálna sekcia bola venovaná dvom práve prebiehajúcim projektom 6. Rámcového programu, ktoré ako jediné v oblasti parazitov hospodárskych zvierat získali financovanie na svoje projekty. Vedúci pracovných tímov (Dr. Jackson, Dr. Himmelstjerna a Dr. Wolstenholme) informovali o výsledkoch dosiahnutých v prvej etape riešenia projektu PARASOL, ktorého hlavným zámerom je aspoň čiastočne spomaliť rozširovanie rezistentných kmeňov parazitov hospodárskych zvierat a štandardizácia testov na detekciu rezistencie na antihelmintiká.

V sekcii, ktorá bola zameraná na mechanizmus vzniku rezistencie dominovali príspevky, v ktorých sa potvrdila významná úloha transmembránneho proteínu P-glykoproteínu pri vývine rezistencie na antihelmintiká zo skupiny makrocyclických laktónov (ivermektín, moxidectín). Prednáška Dr. Mottier potvrdila, že časté používanie makrocyclických laktónov u nematóda *Haemonchus contortus* vyvolá rezistenciu nielen na túto skupinu antihelmintík, ale rezistencia sa vyvinie aj voči benzimidazolovým antihelmintikám aj napriek tomu, že parazity neboli vystavené účinku tejto skupiny liečiv.

Znepokojujúci je aj fakt, že rezistencia je na rýchлом vzostupe u parazitov hovädzieho dobytku (*Cooperia* sp.), ktorá bola pred desiatimi rokmi diagnostikovaná len v ojedinelých prípadoch. Najhoršia situácia je na Novom Zélande, kde podľa Dr. Pomroya na viac ako 95 %-ách fariem bola zistená rezistencia na skupinu makrocyclických laktónov. Situácia však začína byť vážna aj v krajinách EÚ, kde podľa minuloročných prieskumov (Veľká Británia, Belgicko, Nemecko) sa rezistentné parazity z rodu *Cooperia* sp. nachádzajú na 20-50 %-tách fariem.

Bohaté zastúpenie mala aj sekcia parazitov koní, ktorá sa zaoberala problémami prevencie hlavne malých strongylov koní. Dominovali príspevky potvrdzujúce veľké rozšírenie benzimidazolovej rezistencie u malých strongylov koní. Autori z Holandska (Dr. van Doorn) a z Turecka (Dr. Cırak) poukázali na prvé prípady rezistencie voči preparátom na báze makrocyclických laktónov u škrkavky konskej *Parasacaris equorum*.

V sekcii Echinokokóza/Cysticerkóza bolo prednesených 6 príspevkov. Väčšina z nich sa zaoberala problematikou rozšírenia týchto parazitov. V jednotlivých príspevkoch boli predstavené aj kontrolné programy, ktoré by mali slúžiť a napomáhať k eradikácii hlavne v oblastiach s vysokým výskytom týchto ochorení.

Špeciálna sekcia bola venovaná problematike biologickej kontroly parazitov. Autori zo Švajčiarska (Dr. Heckendorn), Veľkej Británie (Dr. Brunet) a z Mexika (Dr. Tores-Acosta) sumarizovali ich skúsenosti s použitím rastlinných extraktov a ich účinku na gastro-intestinálne parazity.

Hoci prednášky trvali až do neskorých poobedňajších hodín, atmosféru mesta Gent ako aj bezprostredného okolia tohto tretieho najväčšieho belgického mesta si mohli účastníci vychutnať na fakultatívnych výletoch, ktoré sa konali pred, počas aj po konferencii. Zaujímavosťou bolo organizovanie behu (WAAVP Fun Run), na ktorom sa zúčastnilo asi 150 účastníkov pričom prostriedky získané registráciou budú použité v prospech Nadácie Petra Nansena, ktorá sponzoruje mladých parazitológov. Na záver konferencie bola predstavená metropola Calgary v Kanade ako dejisko 22. konferencie WAAVP, ktorá sa bude konať v roku 2009.

M. Várady

XXII. medzinárodný kongres hydatidológie (15.-19.5.2007, Atény)

V Aténach sa v máji r. 2007 uskutočnil 22. medzinárodný kongres hydatidológie (22nd International Congress of Hydatidology), ktorý sa koná v trojročných intervaloch. Konferencia sa venovala aktuálnym otázkam epidemiologického, genetického a medicínskeho výskumu alveolárnej echinokokózy (AE, pôvodca *Echinococcus multilocularis*) a cystickej echinokokózy (CE, pôvodca *Echinococcus granulosus*) a zúčastnili sa ho aj prof. Dubinský a Dr. Šnábel z Parazitologického ústavu SAV, Košice.

Torgerson (Zürich, Švajčiarsko) sa venoval trendom a ekonomickým dopadom týchto zoonóz v globálnom meradle. Na základe vyhodnotenia súboru údajov zo švajčiarskych pacientov je od r. 1970 evidentne značné zlepšenie prognózy u pacientov s AE. Kým začiatkom 70-ych rokov minulého storočia bola očakávaná priemerná dĺžka života u 52-ročného pacienta (priemerný vek ľudí s AE) znížená o 16 rokov, v r. 2005 sa táto vďaka efektívnejšej liečbe znížila o menej ako dva roky. V priebehu 70-ych rokov došlo k výraznému zlepšeniu prognózy v dôsledku aplikácie benzimidazolových liečiv a využívaní dokonalejších zobrazovacích techník pri detekcii ochorenia. V posledných rokoch je vo Švajčiarsku zisťovaných 26-30 prípadov ročne, s tendenciou nárastu zaznamenanou od r. 2004. U CE v celosvetovom meradle odhadol Torgerson celkovú záťaž na 1 milión DALY („roky života ovplyvneného chorobou“)/rok (aj vrátane odhadovaného počtu nediagnostikovaných prípadov), s cca 200 000 novými prípadmi ochorenia ročne. Ekonomické straty súvisiace s CE dosahujú (s prihliadnutím na paritu kúpnej sily) výšku 4,1 miliárd dolárov/rok, z čoho 46 % je spojených s liečbou ochorenia u ľudí a 54 % s výdavkami na liečbu zvierat a ekonomickým stratám u zvierat.

Poglayen, Battelli a kol. (Bologna, Taliansko) sa vo svojom príspevku venovali vplyvu informácií médií o zoonózach, ich sociálnych a ekonomických dopadoch, keď sa podhodnocuje najmä význam zoonóz viazaných na ekonomicky slabšie regióny. V posledných rokoch bola v Taliansku z potenciálnych zoonóz najväčšia pozornosť venovaná BSE a vtáčej chrípke. U BSE bola zistená nízka chorobnosť hovädzieho dobytku (0,39/10 000) s jedným uhynutým zvieratkom; vtáčia chrípka bola v r. 2006 zistená u niekoľkých divo žijúcich vtákov, avšak nie u domácej hydiny alebo človeka. Aj napriek nevyhnutným preventívnym opatreniam boli mediálne informácie podľa autorov často príliš alarmujúce a prispeli k dočasnému zrúteniu sa trhu s hov. dobytkom a hydinou. Taktiež prílišné sústredenie sa talianskych médií na kliešťov a kliešťami prenášané ochorenia v letnej sezóne má tendenciu nadhodnocovať riziko nákazy stredomorskou horúčkou a Lymskou boreliózou (len 0,5% suspektných prípadov bolo neskôr potvrdených). Na druhej strane sa niektorým zoonózam podľa autorov

nevenuje adekvátna pozornosť, aj napriek ich vysokému výskytu u zvierat a ľudí a ich socio-ekonomickému významu. Ide najmä o cystickú echinokokózu (CE), rozšírenú najmä v južnej a ostrovnej časti Talianska a brucelózu, s 28% a 14%-nou nakazenosťou oviec a hov. dobytku na Sicílii.

Petavy (Lyon, Francúzsko) prezentoval príspevok o testovaní novej orálnej vakcíny pre psy pripravenej využitím dvoch bielkovín atenuovaného kmeňa *Salmonella enterica*, sérovar *Typhimurium*. Počas dvoch experimentálnych testov v Maroku a Tunisku bol zaznamenaný viac ako 40%-ný úbytok počtu parazitov u vakcinovaných psov v porovnaní s kontrolnou skupinou.

Pásomnica *E. multilocularis* sa počas posledných 15 rokov rozšírila z pôvodnej zóny štyroch európskych krajín v strednej a západnej Európe až do 17 európskych krajín. Šnábel a kol. (Košice, SR) prezentovali štúdiu genetického polymorfizmu *E. multilocularis* v Európe, realizovanú v spolupráci s Gifu University v Japonsku. Sekvenčnou analýzou fragmentov 4 mitochondriálnych génov a jadrového génu z desiatich európskych krajín bol detegovaný variant, odlišný v 1-4 pozíciách od druhového variantu M1, rozšíreného v Sev. Amerike, Japonsku a časti Číny. Na základe distribúcie genotypov v pôvodných endemických a novoinvadovaných oblastiach, výlučnej detekcie variantu aj u starších vzoriek, pochádzajúcich z obdobia 80-ych rokov min. storočia pred expanzívnym šírením parazita, a identifikáciou európskeho variantu aj v strednej Číne sa na základe údajov zo skúmaných génov nepredpokladá podiel genetických faktorov na masívnom rozšírení *E. multilocularis* v Európe.

V r. 2002 bol tento parazit prvýkrát potvrdený aj v Taliansku, v alpských provinciách Bolzano a Trento. Casulli (Rím, Taliansko) identifikoval na základe profilu mikrosatelitov EmsB autochtónny cyklus parazita v talianskych alpských údoliach, s líškou hrdzavou ako definitívnym hostiteľom a hlodavcami ako hlavnými medzihostiteľmi. Talianska populácia sa nepatrne geneticky diferencovala od západoeurópskej pravdepodobne v dôsledku efektu zakladateľa a značných geografických bariér podmienených talianskymi Alpami.

Niektoré z doteraz opísaných 10 kmeňov komplexu *E. granulosus* boli nedávno ustanovené na základe výrazných biologických rozdielov hostiteľských preferencií za nové druhy (*E. equinus*, *E. ortleppi*). Doteraz neboli žiadne genetické údaje známe o tzv. leviom kmeni, ktorý bol pôvodne opísaný u levov v južnej Afrike ako *E. felidis* Ortlepp, 1937 a neskôr navrhnutý za poddruh (Verster, 1965). Huettner (Stuttgart, Nemecko) referovala o genetických údajoch získaných zo vzoriek trusu levov z Národného parku kráľovnej Alžbety v Ugande. Sekvencie štyroch mitochondriálnych génov poukázali na existenciu nového genotypu v Afrike, ktorému pravdepodobne prislúcha druhový status. Jeho sekvencie DNA sa zhodovali s dostupnými sekvenciami pôvodne opísaného poddruhu *E. felidis*.

V rámci Európy je vysoký výskyt CE u ľudí aj zvierat zaznamenávaný najmä v niektorých stredomorských oblastiach v dôsledku intenzívneho chovu oviec, s ktorým je spojená cirkulácia variantov *E. granulosus* tzv. ovčieho kmeňa (genotypy G1, G2, G3). Varcasia (Sassari, Taliansko) prezentoval epidemiologickú a genetickú štúdiu v endemických oblastiach Sardínie, Sicílie v Taliansku a Peloponézskeho polostrova v Grécku. V južnom Grécku boli u oviec identifikované genotypy G1 a G3 (varianty pre človeka silne infekčného ovčieho kmeňa) a u všetkých nakazených kôz genotyp G7 (tzv. prasačí kmeň). Na Sicílii a Sardínii bol zistený genotyp G1 u oviec, hov. dobytku a ošípanej a genotyp G7 na Sardínii u dvoch ošípaných. Autor poukázal na problematiku štátnej finančnej politiky v ovčom priemysle na Sardínii, kde na zakúpenie ovce súkromní farmári vynaložia cca 30 EUR, avšak poplatok za likvidáciu kadáveru ovce je až 100

EUR. Tieto vysoké náklady spôsobujú častú ilegálnu likvidáciu uhynutých oviec, čo napomáha synantropnému a domovému cyklu echinokokózy na ostrove s intenzívnym chovom 2,5 milióna oviec.

Šnábel a kol. (SR) referovali o prvom náleze prasačieho kmeňa (G7) v Turecku u človeka a oviec na základe zistených sekvencií mitochondriálnych génov, ktorý bol do tejto krajiny pri absencii typického medzihostiteľa (ošipanej) pravdepodobne introdukovaný diviakmi zo susedného Arménska alebo obchodom s hospodárskymi zvieratami (kozy, ovce) z južnej Európy.

O skúsenostiach s distribúciou návnad s antihelmintikom v Zürichu, ktorá mala za cieľ znížiť prevalenciu *E. multilocularis* u líšok hrdzavých, informoval Hegglin (Švajčiarsko). Vo vysokoendemických prímestských a mestských oblastiach bolo aplikovaných 50 návnad s praziquantom/km² počas 44 mesiacov. S mesačným intervalom aplikácie návnad sa po 20 mesiacoch znížil podiel koproantigén-pozitívnych líšok zo 67% na 2%, resp. na 5% po 44 mesiacoch aplikácie. V lokalitách s 3-mesačným intervalom boli tieto hodnoty 39%, 6% a 16%. Tri roky po distribúcii návnad zostali hodnoty prevalencie *E. multilocularis* nízke (6%) po experimente s mesačnými intervalmi distribúcie návnad. Autori preto navrhujú uplatniť tento postup v záujme dlhodobejšieho potlačenia výskytu parazita.

Tento tématiky sa týkala aj práca Dubinského a kol. (Košice, SR), v ktorej bol sledovaný vplyv aplikácie návnad s obsahom praziquantelu a fenbendazolu na výskyt pôvodcov helmintozoonóz u líšok hrdzavých. Na jednej z dvoch návnadových lokalít na východnom Slovensku došlo v porovnaní s kontrolnými lokalitami k poklesu prevalencie *E. multilocularis* z počiatočných 37,5% na 8,2% po ukončení aplikácie návnad. Bolo zistené zníženie počtu parazitárnych druhov a pokles ich prevalencie. Na druhej návnadovej lokalite nedošlo k výraznému poklesu prevalencie pásomnice ani k poklesu počtu druhov parazitov a ich prevalencie, čo bolo pravdepodobne spôsobené požratím návnad diviačou zverou. Distribúcia návnad s obsahom antihelmintík sa ukázala byť vhodným opatrením na zníženie kontaminácie prostredia propagačnými štádiami parazitov, avšak v oblastiach s vysokou populačnou hustotou všežravcov je potrebné zvážiť iné spôsoby prevencie šírenia parazitozoonóz. V ďalšom príspevku Dubinského, Miterpákovéj a kol. bol zhrnutý epidemiologický prieskum a dynamika výskytu *E. multilocularis* za r. 2000-2006 v rámci územia Slovenska. Vysokoendemické oblasti parazita s priemernou prevalenciou >40% boli identifikované v severných častiach nášho územia. Riziko infekcie ľudí zvyšuje skutočnosť, že až 50% tohto územia pripadá na chránené prírodné rezervácie, ktoré sú frekventovane navštevované turistami. Na chránenom území v národných parkoch Vysokých a Nízkych Tatier a Pieninách sa prevalencia parazita v súčasnosti pohybuje okolo 45%.

Podujatie prinieslo mnoho zaujímavých poznatkov o súčasnej situácii echinokokózných ochorení vo svete. Budúci hydatidologický kongres sa uskutoční v Uruguaji.

V. Šnábel

Medzinárodné sympóziu IX. International Jena Symposium on Tick-borne Diseases

V dňoch 15. - 17. marca 2007 sa v nemeckom meste Jena konal 9. ročník medzinárodného sympózia International Jena Symposium on Tick-borne Diseases (IJSTD) s aktuálnym podnázvom „Climate change and tick-borne diseases“ zameraného na problematiku kliešťami prenášaných ochorení

Tradícia tohto sympózia sa začala v roku 1990 v meste Potsdam, o čom svedčí aj jeho niekdajší názov International Potsdam Symposium (IPS). Vzhľadom na čoraz väčší záujem odborníkov o toto podujatie a narastajúci počet účastníkov sa v roku 1995 sympóziu presťahovalo do Berlína, sídla Národného referenčného centra pre kliešťami prenášané ochorenia (National Reference Laboratory for Tick-borne Diseases). Od roku 2005 sídli Národné referenčné centrum v budove Inštitútu Friedricha Loefflera v Jene, kde sa sympóziu konalo už po druhý raz.

Jena je mesto s veľmi bohatou históriou. Tu žil a pôsobil jeden z najvýznamnejších profesorov jenskej univerzity, Friedrich Schiller. Najproduktívnejšie roky svojho života strávil v Jene aj Johann Wolfgang von Goethe. Okrem iného tu môžete nájsť najstaršie observatórium významného nemeckého optika Carla Zeissa.

Sympóziu sa konalo v historických priestoroch konferenčnej sály Univerzity Friedricha Schillera, ktorá na budúci rok oslávi 450. výročie svojho založenia. Vedecký program bol zameraný na problematiku klimatických zmien a hodnotenia ich vplyvu na šírenie sa kliešťami-prenášaných ochorení, s dôrazom na kliešťovú encefalitídu, lymfskú boreliózu, anaplazmózu a iné rickettsiálne ochorenia vyskytujúce sa v Európe. Nechýbali ani pútavé stánky, kde rôzne medzinárodné spoločnosti prezentovali nové technologické, výskumné a diagnostické prístupy k riešeniu danej problematiky. Počas dvoch dní tu odzneli 4 pozvané prednášky, 44 odborných prednášok v šiestich sekciách a 59 posterových prezentácií od účastníkov z viac ako 10 krajín Európy a USA. Odborný program otvárali vždy dve pozvané prednášky od popredných svetových odborníkov. Z najzaujímavejších spomeniem prednášku prof. J. S. Graya z Írska, v ktorej hovoril o mechanizmoch regulujúcich životný cyklus kliešťov v neustále sa meniacich a extrémnych klimatických podmienkach. Po odznení pozvaných prednášok program pokračoval príspevkami rozdelenými do spomínaných šiestich sekcií. Názov prvej, KLIMATICKÉ ZMENY A KLIEŠŤAMI PRENÁŠANÉ OCHORENIA, prezrádza, že základným bodom väčšiny príspevkov tejto sekcie bolo hodnotenie vplyvu klimatických teplotných zmien na posúvanie sa hornej hranice výskytu kliešťov do vyšších nadmorských výšok a šírenia sa patogénov do miest, kde sa predtým nevyskytovali. Sekcia EPIDEMIOLOGIA A EKOLÓGIA KLIEŠŤAMI PRENÁŠANÝCH OCHORENÍ bola rozdelená na tri časti venované problematike konkrétnych ochorení: 1. kliešťovej encefalitíde; 2. lymfkej borelióze; 3. babezióze, anaplazmóze, rickettsiáze. Tu odzneli výsledky dlhodobých štúdií a sledovaní narastajúcej incidencie spomínaných ochorení v okolitých európskych krajinách. O situácii v Českej Republike informovali prof. M. Daniel a V. Danielová, ktorí problematiku kliešťov a kliešťami prenášaných ochorení sledujú na území Českej republiky už niekoľko desiatok rokov. Okrem iného sme si vypočuli aj príspevky konštatujúce neustále narastajúcu prevalenciu kliešťami prenášaných patogénov v endemických oblastiach Nemecka, Rakúska, Švajčiarska, Talianska, Slovinska, Poľska a iných krajín. Zvláštna pozornosť bola venovaná patogenéze ochorení. Diskutované boli možnosti profylaxie a vakcinácie, najmä v prípade vírusu kliešťovej encefalitídy, ako aj význam uvedomenia si možných rizík a dôležitosti prevencie pri pohybe v oblastiach s endemickým výskytom patogénov. V sekcii s názvom PATOGENÉZA, PROFYLAXIA A VAKCINÁCIA svoje výsledky prezentovali odborníci, ktorí sa v spolupráci s medzinárodnými farmaceutickými spoločnosťami podieľajú na vyvíjaní a zdokonaľovaní vakcín proti týmto závažným ochoreniam. V poslednom bloku prednášok odzneli príspevky súvisiace s názvom sekcie DIAGNOSTIKA, KLINIKA A TERAPIA. V prestávkach medzi jednotlivými prednáškami si zúčastnení mohli pozrieť nainštalované postery.

Parazitologický ústav SAV v Košiciach reprezentovala RNDr. Viktória Majláthová a RNDr. Daniela Lenčáková PhD.

Dr. Majláthová prezentovala poster s názvom „The role of the sand lizard (*Lacerta agilis*) in the transmission cycle of *Borrelia burgdorferi* sensu lato“. Výsledky jej práce potvrdili úlohu jašterice krátkohlavej (*Lacerta agilis*) v cirkulácii *Borrelia burgdorferi* sensu lato na území Európy, a teda jej kompetenciu ako rezervoárového hostiteľa pre spirochétu *Borrelia lusitaniae*, ktorej výskyt bol doteraz viazaný výlučne na mediteránnu oblasť.

Dr. Daniela Lenčáková sa na sympóziu zúčastnila s posterom s témou „Comparison of three different serological tests for Lyme disease in eastern Slovakia with emphasis on the recombinant immunoblot“. V práci porovnávala citlivosť troch sérologických metód: ELISA, IFA a rekombinantný immunoblot.

V závere sympózia sa organizátori rozhodli po prvýkrát udeliť cenu Sinneckera a Kunza pre mladého vedca s najlepším prezentovaným príspevkom. Cena je spomienkou na Herberta Sinneckera a Christiana Kunza, ktorí výrazne prispeli k výskumu kliešťovej encefalitídy v Nemecku. Víťaz si odniesol zaujímavú sklenenú trofej v podobe kliešťa ako aj finančnú odmenu vo výške 3500 €.

Po odbornej časti mali účastníci možnosť neformálne sa stretnúť na spoločnom obede, či večernej recepcii v priestoroch reštaurácie SCALA, vo veži najvyššej budovy mesta s krásnym panoramatickým výhľadom na okolie. Nakoľko sympóziu sa koná každé dva roky, veríme, že sa na tomto podujatí čoskoro opäť stretneme.

B. Víchová

Prvé európske dirofiláriové dni (FEDD 2007)

Prvé stretnutie parazitológov a aj iných odborníkov zaujímajúcich sa o dirofilariózu, ochorenie, ktoré sa v posledných rokoch začalo v Európe výrazne šíriť, sa konalo v dňoch 22. – 25. februára 2007 v chorvátskom Záhrebe. Podujatie organizovala Fakulta veterinárnej medicíny Univerzity v Záhrebe spolu s Chorvátskou veterinárskou spoločnosťou a Chorvátskou komorou veterinárnych lekárov. Cieľom organizátorov tohto zaujímavého podujatia bolo vedcom, ale aj praktickým veterinárnym lekárom, predovšetkým z európskych krajín, poskytnúť príležitosť získať tak najnovšie vedecké poznatky, ak aj praktické zručnosti.

Po uvítacom prejave prof. Alberta Marinculica, predsedu organizačného výboru, bolo možné si v prvý deň podujatia vypočuť šesť pozvaných prednášok od popredných odborníkov na dirofilariózu z Talianska a USA. Prof. Claudio Genchi, predseda medzinárodného vedeckého výboru konferencie, informoval o najnovších poznatkoch o šírení filáriových infekcií v Európe. O rozšírení *Dirofilaria* spp. V USA referoval prof. Jorge Guerrero z Univerzity v Pensylvánii v USA. Ďalšie prednášky poskytli cenné informácie o biológii, patogenéze a o možnostiach terapie tohto ochorenia ako aj o využití GIS (geografického informačného systému) pri sledovaní a kontrole vektormi prenosných ochorení.

V ďalších dňoch konferencie odborníci z mnohých krajín Európy, ale aj z USA, Iránu a Turecka formou prednášok a posterov prezentovali najnovšie poznatky o výskyte, epidemiológii, diagnostike, terapii a prevencii dirofilariózy. Samostatná sekcia bola venovaná komárom, vektorom *Dirofilaria* spp., ich biológii, ekológii, monitoringu a možnostiam kontroly ich výskytu. Ďalšiu časť predstavovala sekcia zaoberajúca sa symbiózou filárií a *Wolbachia* spp., jej molekulárnymi a evolučnými aspektmi a možnosťou využitia wolbachii v diagnostike dirofilariózy u ľudí.

Pre mnohých účastníkov konferencie predstavovali významný prínos dve praktické sekcie, ktoré viedol MVDr. Luigi Venco, z veterinárnej kliniky v meste Pavia v Taliansku, ktorý má bohaté skúsenosti s dirofilariózou a vyvinul metódu jej chirurgickej terapie s prístupom cez *vena jugularis* na krku. Prvá sekcia bola zameraná na diagnostiku dirofilariózy u psov a mačiek s možnosťou praktického prevedenia Knottovho testu a ukážkou použitia komerčných testov umožňujúcich detekciu antigénov dirofilárií alebo protilátok v krvi zvierat. Prezentované boli ukážky z RTG a USG vyšetrenia nakazených zvierat.

Druhá praktická sekcia bola zameraná na terapiu ochorenia s podrobným opisom medikamentózneho programu a video ukážkou chirurgickej terapie ochorenia.

Slovenskú parazitológiu na tomto podujatí zastupovali MVDr. Martina Míterpáková, PhD a MVDr. Daniela Antolová, PhD, ktoré síce vzhľadom na to, že v tomto období len začali sledovať výskyt dirofilariózy na Slovensku neprezentovali svoje výsledky, ale získali cenné a často inak nedostupné poznatky o tejto zoonóze. O tom, že ich účasť neostala bez odzvy, svedčia ich výsledky získané po návrate. Spolupráca s veterinárnymi lekármi Slovenska potvrdila, že toto ochorenie je aktuálne aj u nás a že najmä v južných okresoch Slovenska (Komárno, Bratislava, Trebišov, Michalovce) dosahuje prevalencia *Dirofilaria* spp. u psov až 30 %.

Popri vedeckom programe sa účastníci stretli aj na spoločenskom večere, na ktorom mali možnosť ochutnať typické chorvátske špeciality a víno. Zároveň tak mali možnosť bližšie sa spoznať a vytvoriť tak predpoklady k ďalšej spolupráci.

Počas záverečného ceremoniálu vedeného prof. Alberom Marinculicom, ktorý sa aj osobne poďakoval a rozlúčil s každým účastníkom konferencie, bolo prezentované aj pozvanie na ďalšie, v poradí druhé, dirofilariové dni, ktoré sa uskutočnia o dva roky na ostrove Gran Canaria v Španielsku.

D. Antolová

Zoologické dni Brno 2007

V priestoroch Prírodovedeckej fakulty Masarykovej univerzity v Brne v dňoch 8. – 9. februára 2007 sa konala konferencia „Zoologické dni“ pod záštitou Ústavu biológie obratlovců AV ČR, Ústavu botaniky a zoológie Prírodovedeckej fakulty Masarykovej univerzity a Českej zoologickej spoločnosti.

Odborný program bol rozdelený do niekoľkých sekcií, v ktorých boli prezentované výsledky zaoberajúce sa aktuálnymi problémami širokej škály živočíchov z aspektu taxonómie, morfológie, ekológie, etológie, genetiky.

Najobsiahlejšie boli mamalogické sekcie, kde odznelo 81 prednášok a 58 posterových prezentácií. Dve mamalogické sekcie boli zamerané hlavne na ekológiu drobných cicavcov na území Čiech a Slovenska. Významné boli prednášky pojednávajúce o morfometrických kritériách využiteľných pri determinácii jedincov morfológicky podobných druhov. Na základe fylogeografie hranostajov bol prezentovaný dôkaz o prirodzenej kolonizácii Írska počas posledného glaciálu. Z aspektu možného šírenia sa ochorení rôznej etiológie bol zaujímavý nález a využitie prostredia drobných zemných cicavcov v alpínskom pásme Kráľovej hole. Prezentácie tretej, mamalogickej sekcie boli zamerané na populačnú genetikú, priestorovú aktivitu, manažment, bakteriálne a parazitárne ochorenia vysokej zveri prežúvavej a veľkých šeliem.

V dvoch ornitologických sekciách bolo prezentovaných 33 prednášok a 23 posterov, ktoré boli zamerané na ekologickú klasifikáciu vtákov ako hostiteľov vo

vzťahu k ich ektoparazitom (blchám), analyzovali stabilitu druhového zloženia vybraných vtáčích spoločenstiev v dlhodobom pohľade, potravné a hniezdne nároky vybraných druhov aviárnej fauny v rôznych biotopoch.

Sekcia ZOOLÓGIA BEZSTAVOVCOV prebiehala v dvoch častiach, prezentovaných 34 prednáškami a 19 posterami, obsahom ktorých boli viaceré ekologické štúdie roztočov drobných cicavcov z územia Čiech a pôdnych roztočov nížinných záplavových lesov z územia Slovenska. Z aspektu biodiverzity fauny boli významné prezentácie pojednávajúce o plošnom rozšírení, druhovej škále a bionómii pavúkov, slimákov a širokej škály dvojkrídleho hmyzu.

Dve herpetologické sekcie boli prezentované 18 prednáškami a 10 posterami, ktoré sa zaoberali genetickou diverzitou kaukazských jašteríc, rozšírením hadov a ohrozením niektorých druhov stromových úžoviek na území Čiech, analyzovali niektoré etologické aspekty ropúch pri párení.

Sekcia chiropterológie bola prezentovaná 6 prednáškami zaoberajúcimi sa ekológiou netopierov z územia Čiech a Libanonu.

Široké spektrum aktuálnych problémov prezentovaných na tejto konferencii bolo umocnené konštruktívnou diskusiou odborníkov z pléna k jednotlivým prezentáciám. Z konferencie bol vydaný zborník abstraktov: Bryja J., Zukal J. a Řehák Z. (eds.): Zoologické dny Brno 2007. Zborník abstraktu z konferencie 8.-9. února 2007.

A. Štefančíková

Merial Pet Day

Dňa 17. februára 2007 sa uskutočnila v Budapešti konferencia "Merial Pet Day", ktorej usporiadateľmi boli zástupcovia farmaceutickej firmy Merial. Prednesené referáty sa zaoberali aktuálnymi ochoreniami psov a mačiek. Na tomto podujatí, na ktorom participoval aj zástupca parazitologického ústavu SAV najaktuálnejšou témou boli leptospirózy a lymská borelióza. Dr. Gguillame Convert zástupca Merialu z Lyonu prezentoval výsledky týkajúce sa vývoja vakcín, analyzoval druhy dostupných vakcín na trhu a vhodnosť ich používania pre vakcináciu psov a mačiek proti tejto zoonóze. Analyzoval výskyt boreliózy u psov na základe sérologických vyšetrení z Lyonu a okolia. Na túto tému nadväzovala vyzvaná prednáška autorov Parazitologického ústavu: Astéria Štefančíková, Gabriela Štěpánová, Daniela Lenčáková, Branislav Peťko, Ildiko Škardová, Edina Szestáková, Mangesh Bhide, Milan Trávníček, Michal Stanko: Serosurvey of Lyme borreliosis in animals from Slovakia with the emphasis on the problems of diagnostics, v ktorej prezentované výsledky potvrdili významnú séroprevalenciu lymskej boreliózy nielen u psov ale aj u hospodárskych a voľne žijúcich zvierat. Poukázali na problémy diagnostiky tohto ochorenia spojenej rozmanitou a často nešpecifickou symptomatológiou a heterogenitou komplexu *Borrelia burgdorferi* sensu lato odzrkadľujúcou sa v rozdielnych výsledkoch sérologických vyšetrení. Prezentácia Dr. Gguillame Converta na tému leptospiróz pojednávala o nebezpečnosti tejto zoonózy pre človeka a o možnostiach a potrebe vakcinácie psov proti leptospiróze. Ďalšie referáty sa dotýkali tumorových a ortopedických ochorení u psov a mačiek.

A. Štefančíková

**Medzinárodné sympóziu: The 9th International Symposium
„Parasitic and Allergic Arthropods – Medical and Sanitary Significance“**

V dňoch 15 – 18 mája 2007 sa v poľskom meste Kazimierz Dolny konal 9. ročník medzinárodného sympózia „Parasitic and Allergic Arthropods“ s aktuálnym podnázvom „Medical and Sanitary Significance“ zameraný na úlohu rezervoárových hostiteľov v prírodných ohniskách nákaz a na problematiku kliešťami a inými arthropodmi prenášaných patogénov s orientáciou na využitie v praxi.

Prvýkrát sa sympóziu konalo v roku 1999 a od toho času sa v Kazimierzi Dolnom stretávajú odborníci z oblastí akarológie a entomológie rôznych európskych krajín. Aj tohto roku sa tam stretli zástupcovia prevažne z Poľska, Slovenska, Českej republiky a Lotyšska. Sympóziu sa konalo pod záštitou rektora Akadémie Medycznej im. Prof. Feliksa Skubiszewskiego w Lubline – prof. Andrzeja Ksiazka, MD, Ph.D.

Počas dvoch dní odznelo 5 plenárnych prednášok, z toho dve prednášky boli prezentované doc. MVDr. Branislavom Peťkom CSc. za Parazitologický ústav SAV a RNDr. Michalom Stankom CSc. za Ústav zoológie SAV, ďalej 18 odborných prednášok. Tretí deň sympózia bol venovaný posterovej sekcii, v ktorej odznelo celkovo 25 prezentácií. Nechýbali ani pútavé stánky, kde rôzne medzinárodné spoločnosti prezentovali nové technologické, výskumné a diagnostické prístupy k riešeniu danej problematiky. Odborný program otvárali prvý deň štyri pozvané prednášky, z ktorých sa prednáška doc. MVDr. Branislava Peťka CSc. „Host preference of *Ixodes ricinus* ticks in the population of secondary school students“ venovala problematike hostiteľskej preferencie kliešťov *Ixodes ricinus* v populácii stredoškolských študentov. Práca bola robená dotazníkovou formou, pričom boli zohľadnené externé a interné faktory, ktoré môžu pozitívne resp. negatívne ovplyvňovať napadnutie kliešťom. Z najzaujímavejších spomeniem prednášku Dr. hab. Joaany Zajkowskej z Akadémie Medycznej w Białystoku, Kliniky Chorób Zakaźnych i Neuroinfekcyj „A description of correlations between Tick-borne encephalitis (TBE) incidence and some climatic data of Białystok region using econometric model“. Ako už napovedá názov, hlavným cieľom bolo poukázať na zmeny incidencie kliešťovej encefalitídy pod vplyvom zvyšujúcich sa jarných teplôt v študovanej lokalite. Po odznení pozvaných prednášok program pokračoval rôznymi odbornými prednáškami.

Parazitologický ústav SAV v Košiciach reprezentovala okrem doc. MVDr. Branislava Peťka CSc. aj RNDr. Eva Bullová, ktorá prezentovala poster s názvom „Predicting key abiotic factors influencing the rate of non-venomous insect bites“, v ktorom štatisticky vyhodnocovala vplyv rôznych klimatických faktorov na uhryznutie alebo uštipnutie nejedovatým hmyzom a inými nejedovatými článkonožcami. Na tomto sympóziu sa za ústav vysokohorskej biológie Žilinskej univerzity zúčastnil RNDr. Martin Lukáš, ktorý je zároveň aj externým doktorandom Parazitologického ústavu SAV s odbornou prednáškou na tému „Recent changes in the vertical distribution of *Ixodes ricinus* ticks in Slovakia – preliminary results“, v ktorej zdôraznil posun kliešťov *Ixodes ricinus* do vyšších nadmorských výšok vplyvom klimatických zmien, najmä zvyšujúcej sa teploty, a tým aj možný vznik nových ohnisk nákaz.

Po odbornej časti mali účastníci možnosť neformálne sa stretnúť na spoločnom obede, či večernej recepcii, v posledný deň organizátori pripravili pre účastníkov konferencie výlet loďou po rieke Visle a prehliadku historického centra mesta. Nakoľko sympóziu sa koná každý rok, veríme, že sa na tomto podujatí čoskoro opäť stretneme.

E. Bullová

NAŠI JUBILANTI

Životné jubileum prof. MVDr. Lýdie Čislákovéj, CSc.

10. septembra 2007 sa dožíva významného životného jubilea prof. MVDr. Lýdia Čisláková, CSc., prednostka Ústavu epidemiológie LF UPJŠ v Košiciach.

Po promócií na Vysoké škole veterinárskej v Košiciach v r. 1971 nastúpila pracovať na Ústav hygieny a epidemiológie LF UPJŠ ako asistentka, neskôr ako odborná asistentka. V roku 1975 absolvovala postgraduálne štúdium vysokoškolskej pedagogiky. V roku 1983 ukončila externú aspirantúru na Vysoké škole veterinárskej. Po obhájení habilitačnej práce, venovanej problematike chlamýdiových nákaz, bola v roku 1991 menovaná za docentku. Od roku 1998 je prednostkou Ústavu epidemiológie LF UPJŠ. V septembri 1999 bola menovaná za profesorku pre vedný odbor Infekčné a invázne choroby zvierat.

Prof. MVDr. L. Čisláková, CSc. má 36 rokov pedagogickej praxe vo výučbe epidemiológie. Prednáša, vedie praktické cvičenia a semináre pre našich i zahraničných študentov všeobecného lekárstva, stomatológie, verejného zdravotníctva, ošetrovateľstva a pôrodnej asistencie. Je autorkou alebo spoluautorkou 8 učebných textov a 2 celoštátnych učebníc epidemiológie. Potreba modernizovať výučbu epidemiológie na úrovni súčasného pokroku vedy výrazne prispela i k formovaniu jej osobnosti vysokoškolskej učiteľky.

Od nástupu na ústav sa aktívne zapájala do vedeckovýskumnej činnosti v oblasti zoonóz. Venuje sa hlavne problematike chlamýdiových infekcií zvierat a ľudí, a v ostatnom období na Slovensku neprebádanej oblasti mikrosporídiových nákaz. Zaviedla vyšetrovacie metodiky na dôkaz chlamýdií a mikrosporídií v biologickom materiály. Bola spoluriešiteľkou 5 oponovaných výskumných úloh a 8 grantových projektov VEGA MŠ SR, zodpovednou riešiteľkou jednej výskumnej úlohy a troch grantových projektov VEGA MŠ SR. V súčasnosti je zodpovednou riešiteľkou grantového projektu VEGA MŠ SR s problematikou chlamýdiových, mykoplazmových a ureaplazmových infekcií a spoluriešiteľkou dvoch grantových projektov v spolupráci s Univerzitou veterinárskeho lekárstva v Košiciach a Parazitologickým ústavom SAV v Košiciach.

Publikovala 117 pôvodných vedeckých prác, z toho 33 v zahraničí. Je autorkou alebo spoluautorkou mnohých prednášok a posterov, prednesených na kongresoch a vedeckých konferenciách u nás i v zahraničí. Jej vedecko-výskumná činnosť má značný ohlas, o čom svedčí 113 citácií, z toho 63 v zahraničí. V roku 1994 bola jej ako prvej autorke udelená cena odbornej Mikrobiologicko-epidemiologickej spoločnosti SLS za najlepšiu publikáciu roka: „Extraurogenitálne dôkazy *Chlamydia trachomatis* – perinatálny prenos“. Je spoluautorkou monotematických prác „Surveillance ornitózy – psitakózy a cicavčích chlamydióz v SR za roky 1971-1986, za roky 1987-2005 je ich autorkou.

30 rokov aktívne pracuje v referenčnom centre Slovenskej republiky pre Ornitózu-psitakózu a cicavčie chlamydiózy, ktoré bolo zriadené pri Ústrednej protinákazovej komisii Ústredného štátneho veterinárneho ústavu, neskôr pri Štátnej veterinárnej a potravinovej správe SR v Bratislave. Od roku 1993 je poverená vedením uvedeného referenčného centra.

Je členkou Spoločných odborových komisií pre doktorandské štúdium vo vedných odboroch Epidemiológia, Parazitológia, Verejné zdravotníctvo a Hygiena, kde

sa aktívne podieľala na vypracovaní projektov doktorandského štúdia. Je školiteľkou externých doktorandov.

Za prioritné výsledky v jej vedeckovýskumnej činnosti možno označiť prvú izoláciu kmeňa chlamýdií z cervixu uteru ženy v rámci bývalého Československa, vypracovanie a zavedenie diagnostiky *Chlamydia trachomatis* do klinickej praxe.

Významný bol dôkaz prenosu *Chlamydia psittaci* z prežúvavcov na ľudí. V roku 1997 ako prvá na Slovensku diagnostikovala mikrosporídiu *Enterocytozoon bieneusi* u pacienta s AIDS.

Je členkou troch vedeckých spoločností a členkou výboru Slovenskej parazitologickej spoločnosti. Bola spoluorganizátorkou a členkou organizačného výboru 8 vedeckých podujatí. V roku 1999 bola hlavnou organizátorkou a garantom VII. Epidemiologických dní, ktoré sa konali v Košiciach.

Vypracováva recenzné posudky, oponentské posudky vedeckých projektov VEGA MŠ SR a SAV, APVV, posudky dizertačných a habilitačných prác, je tiež posudzovateľkou inauguračných spisov. Je členkou habilitačných a inauguračných komisií.

Profesorka Čisláková je človek s vynikajúcimi odbornými, ale i ľudskými a etickými vlastnosťami – korektnosťou, taktnosťou, pracovnou obetavosťou a skromnosťou, pre ktoré je obľúbená medzi svojimi kolegami a študentmi. Na dokreslenie jej osobnosti nemožno nespomenúť aj jej lásku k umeniu, predovšetkým k hudbe a výtvarnému umeniu.

Vážená pani profesorka! Do ďalších rokov Vám prajeme ešte veľa zdravia, šťastia a pohody, a mnoho životného a pracovného elánu v kruhu kolegov, priateľov a rodiny.

Kolektív Ústavu epidemiológie LF UPJŠ

Životné jubileum prof. Gustáva Čátára, DrSc.

V júli tohto roku sa dožil 80 rokov nestor slovenskej parazitológie, zakladateľ lekárskej parazitológie na Slovensku, dlhoročný člen a funkcionár Československej i Slovenskej parazitologickej spoločnosti, významný pedagóg a vedec, uznávaný doma i v zahraničí.

Narodil sa 4. júla 1927 v Gaboltove v okrese Bardejov. Strednú školu navštevoval v Tisovci a neskôr pokračoval v Bratislave. Všestranný záujem mladého maturanta o prírodovedné a medicínske odbory ho priviedol v roku 1947 na Lekársku fakultu UK v Bratislave. Už počas štúdia prejavil svoj vzťah k biológii ako voluntér, demonstrátor a pomocná vedecká sila na katedre lekárskej biológie, na ktorú po promócií v roku 1952 nastúpil ako odborný asistent. Už v prvých rokoch pôsobenia na uvedenej katedre sa stredobodom jeho zájmu stala parazitológia, ktorá určila a ovplyvnila jeho ďalší vedecký vývoj aj pedagogické pôsobenie. V tomto odbore sa prepracoval na najvyššiu úroveň cez všetky vedecké i pedagogické gradácie na vynikajúceho vedca uznávaného aj v zahraničí.

Ako mladý pedagóg od roku 1955 prednášal všeobecnú parazitológiu pre poslucháčov medicíny a zároveň aj pre poslucháčov Prírodovedeckej fakulty UK a pre lekárov v rámci postgraduálneho vzdelávania. Jeho vtedajším záujmom bolo využívanie látok s antibiotickými účinkami z vyšších rastlín v liečba trichomoníazy. Taktiež sa venoval možnostiam ochrany človeka pred napadnutím kliešťami.

Od roku 1955 bol externým aspirantom Parazitologického ústavu ČSAV v Prahe a v roku 1960 úspešne obhájil kandidátsku dizertačnú prácu pod vedením

akademika Jirovca. V tejto dobe sa začal venovať toxoplazmóze a na základe výsledkov svojho výskumu publikoval monografiu „K problematike toxoplazmózy na Slovensku“ (1961). Spočiatku riešil možnosti laboratórneho vyšetrenia a diagnostiky pôvodcov tohto závažného ochorenia, neskôr sledoval epidemiologický význam toxoplazmózy v klinickej praxi a možnosti úspešnej liečby. V tom čase už profesor Čatár pôsobil ako vedecký pracovník vo Výskumnom laboratóriu parazitológie a mykológie, ktoré spoluzakladal so svojim učiteľom profesorom Vršanským v roku 1960. Toto pracovisko viedol dlhé roky a jeho zásluhou sa pracovisko stalo koordinujúcou inštitúciou parazitologického výskumu v lekárskej parazitológii na Slovensku. Spolu so svojimi spolupracovníkmi rozvinul vedeckú, odbornú, pedagogickú, preventívnu aj organizačnú činnosť, vďaka čomu na Lekárskej fakulte UK vznikol prvý parazitologický ústav v bývalej ČSR, ktorého úlohou bola najmä výuka poslucháčov v lekárskej parazitológii a tropickej medicíne.

Profesor Čatár po návrate zo študijného pobytu v Indonézii v roku 1962, kde sa venoval najmä prevencii závažných tropických parazitárnych ochorení ľudí, obhájil svoju habilitačnú prácu na tému „Niekoľkoročné skúsenosti so sérologickou diagnostikou toxoplazmózy“.

Samostatný Parazitologický ústav Lekárskej fakulty UK v Bratislave vznikol 1. júna 1968 a prof. Čatár sa stal jeho prvým riaditeľom. V tejto funkcii pôsobil do roku 1982, kedy sa stal prednostom Ústavu lekárskej biológie a parazitológie LF UK.

V roku 1969 bol menovaný riadnym profesorom z odboru parazitológie a v roku 1973 obhájil aj doktorát biologických vied (DrSc.). Vo svojej ďalšej monografii „Toxoplazmóza v ekologických podmienkach na Slovensku“ (1974) zhrnul vyše desaťročné výsledky svojej vedecko-výskumnej práce. Skompletizoval reprezentatívny súbor poznatkov o toxoplazmóze. Dokázal existenciu latentnej toxoplazmózy. Potvrdil, že konečným (definitívnym) hostiteľom tejto protozoantropozoonózy je mačka. Prispel k objasneniu vývojového cyklu pôvodcu ochorenia. Prioritný je ním spracovaný prehľad o premorenosti rôznych zvierat parazitom *Toxoplasma gondii*. Zistil, že niektoré voľne žijúce vtáky vykazujú vysokú premorenosť a môžu hrať dôležitú úlohu v šírení nákazy. Ako prvý na Slovensku izoloval toxoplazmy z hovädzieho dobytku, čím poukázal na možnosť nákazy človeka surovým alebo nedokonale tepelne spracovaným hovädzím mäsom.

Profesor Čatár venoval značnú časť svojho výskumu parazitozoonózam – ochoreniam parazitárneho pôvodu, prenosným zo zvierat na ľudí. Prvý v bývalej ČSSR opísal výskyt botriocefalózy. Skúmal aj problémy pneumocystózy a možnosti priameho dôkazu parazita. Poukázal na úlohu drobných cicavcov ako rezervoárov nákazy. Opísal niekoľko u nás doposiaľ nezistených tkanivových protozoi u cicavcov.

Okrem toho sa prof. Čatár venoval aj aktuálnym parazitárnym ochoreniam. Ako prvý poukázal na možnosť prenosu *Trichomonas vaginalis* termálnou vodou a dôležitosť súčasného preliečenia sexuálnych partnerov.

Z ďalších významných publikácií prof. Čatára treba spomenúť „Chemoterapia parazitárných chorôb“ (1970) a „Aktuálne farmakoterapeutiká – antiparazitiká“ (1991). Za monografiu „Toxoplazmóza v ekologických podmienkach na Slovensku“ (1974) mu bola udelená Národná cena SR.

Prof. Čatár uverejnil vyše 300 odborných a vedeckých prác v domácich a zahraničných časopisoch. Je autorom 12 knižných monografií a 17 vysokoškolských učebníc a učebných textov. Výsledky svojho výskumu prezentoval na mnohých domácich a zahraničných konferenciách a sympóziách. Bol organizátorom prvého sympózia o toxoplazmóze s medzinárodnou účasťou v roku 1974 v Bratislave

a sympózia o trichomoníaze s medzinárodnou účasťou v roku 1977 tiež v Bratislave. Aktívne sa podieľal aj na postgraduálnej výchove a bol školiteľom vyše 20 kandidátov a doktorov vied.

V akademických funkciách UK prof. Čatár plnil úlohy prorektora univerzity, dlhoročného dekana a prodekana LF UK; bol členom korešpondentom SAV; neskôr akademikom SAV; členom korešpondentom ČSAV; členom rôznych komisií SAV; SAV; predsedom vedeckých rád a osobitne treba spomenúť jeho členstvo v redakčnej rade medzinárodného časopisu HELMINTHOLOGIA.

Pracovníci Parazitologického ústavu SAV v Košiciach si osobitne vážia profesora Čatára za dlhoročnú spoluprácu medzi dvoma pracoviskami podobného zamerania; za spoluorganizovanie domácich i medzinárodných sympózií; za koordináciu výskumných plánov a za dlhoročné priateľstvo vo vede a výskume v prospech parazitológie.

Prof. Čatár ani po odchode do dôchodku nezabudol na parazitológiu. Stále pomáha mladým parazitológom v ich vedeckom raste v podpore ich vedeckých graduácií a oponovaní ich dizertačných prác. Donedávna bol aj spoluriešiteľom vedeckého projektu Parazitologického ústavu LF UK. Je čestným predsedom Slovenskej parazitologickej spoločnosti pri SAV. My, jeho žiaci a jeho spolupracovníci želáme prof. Čatárovi naďalej dobré zdravie a vitalitu a ďakujeme za sústavnú pomoc a podporu.

J. Čorba

Prof. RNDr. Jozef Halgoš, DrSc. šesťdesiat ročný

Dňa 23. 11. 2006 sa dožil 60 rokov významný slovenský vysokoškolský pedagóg a vedec, biológ, parazitológ a ekológ Prof. RNDr. Jozef Halgoš, DrSc. Narodil sa v Trenčíne - Soblahove, kde absolvoval povinnú školskú dochádzku. Po skončení Strednej všeobecnovzdelávacej školy v roku 1965 v Trenčíne študoval na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského (PRIF UK) odbor biológia – chémia, špecializáciu zoológia. Po absolvovaní štúdia v roku 1970 nastúpil na Katedru systematickej a ekologickej zoológie PRIF UK ako odborný asistent. V roku 1974 prešiel na Zoologický ústav PRIF UK, kde postupne zastával funkciu vedúceho oddelenia parazitológie, neskôr zástupcu riaditeľky stavu a v rokoch 1994 až 1996 riaditeľa tohto pracoviska. Ako riaditeľ viedol ústav aj po jeho transformácii na Ústav ekológie PRIF UK. Po ďalšej transformácii Ústavu na Katedru ekológie v r. 1998, stal sa jej vedúcim a v tejto funkcii pôsobí dodnes. V roku 1990 bol atestačnou komisiou MŠ SR a SAV schválený do kvalifikačného stupňa vedúci vedecký pracovník I. V roku 1996 bol dekanom PRIF UK schválený ako špičkový odborník.

V roku 1971 mu bol po ukončení rigorózneho konania v odbore parazitológia udelený titul doktora prírodných vied (RNDr). Kandidátsku dizertačnú prácu obhájil na Parazitologickom ústave ČSAV v Prahe v roku 1980 z vedného odboru parazitológia. Doktorskú dizertačnú prácu obhájil v roku 1989 na Zoologickom ústave AV v Leningrade, na základe čoho mu bola v r. 1990 Slovenskou komisiou pre vedecké hodnosti udelená vedecká hodnosť doktora vied. V roku 2000 habilitoval a na základe inauguračného konania v r. 2002 bol menovaný profesorom pre odbor ekológia.

Prof. Halgoš sa od svojho nástupu do zamestnania na PRIF UK aktívne zapojil do pedagogického procesu. Viedol cvičenia zo zoológie bezstavovcov, parazitológie, praktikum z diagnostických metód v parazitológii, prednášal medicínsku geografiu a dvadsať rokov viedol prednášky a cvičenia pre kurz z tropickej medicíny, ktorý pre

lekárov poriadal Inštitút pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov. Viedol a vedie diplomové práce našich i zahraničných študentov, ŠVOČ, bol školiteľom aspirantov zo zoológie a parazitológie. V súčasnosti školí viacerých doktorandov z vedného odboru Ekológia. Prednáša Parazitológiu pre ekológov, Evolučnú parazitológiu, Medicínsku entomológiu, Vyšetrovacie metódy v parazitológii, vedie špeciálne prednášky pre doktorandov z Ekológie dvojkrídlcov, ako aj časť prednášky z predmetu Ekosystémy Zeme.

Charakterizovať vedeckú i publikačnú činnosť profesora Halgoša je náročné, nakoľko je veľmi rozsiahla. Zaoberá sa riešením výskumných úloh najmä z oblasti biológie a ekológie krvcicajúcich dvojkrídlcov (muškovité, komáre) a iných významných druhov parazitov. Podieľal sa ako zodpovedný riešiteľ a riešiteľ na 21 expertíznych štúdiách a projektoch, najmä pre potreby praxe a monitoringu, z ktorých dve boli riešené v rámci PHARE. Publikoval približne 120 vedeckých prác v našich i v zahraničných časopisoch, ako aj množstvo populárnych a populárno-vedeckých článkov. Bol členom autorského kolektívu niektorých monografií, jednej celoštátnej vysokoškolskej učebnice a štyroch vysokoškolských skript. Bol členom poradného výboru pre výskum humánnej onchocerkózy v Afrike a pre výskum fauny Grécka. V súčasnosti sa zúčastňuje na medzinárodnej spolupráci Katedry ekológie s Katedrou zoológie Sliezskej univerzity v Katoviciach a so Zoologickým ústavom Akadémie vied Ruska v Petrohrade. Zúčastnil sa viacerých vedeckých expedícií, napr. v Mongolsku Vietname Rusku, Afrike, Blízkom východe, Maroku, Grécku.

Prof. Halgoš prešiel a pôsobí v mnohých funkciách na vedecko-odbornom a spoločenskom poli, kde prejavuje vždy veľa osobnej iniciatívy, nápaditosti, odbornej skúsenosti i organizačných schopností. Aktívne pracoval i pracuje v rôznych vedeckých spoločnostiach, parazitologickej, zoologickej, entomologickej. Za svoju dlhoročnú vedecko-pedagogickú činnosť bol odmenený mnohými vyznamenaniami ako napr. medailou akademika Hovorku, medailou Stanislava Prowázka udelenými Slovenskou parazitologickou spoločnosťou, medailou Karola Brančíka a medailou Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského. Je taktiež nositeľom Štátneho vyznamenania Mongolskej ľudovej republiky.

Pri príležitosti významného životného jubilea prajeme Prof. RNDr. Jozefovi Halgošovi, DrSc. do budúcich rokov dobrý duševný a telesný fond, veľa pracovného elánu a ďalšie úspechy v povolání, spokojnosť v pracovnom i osobnom živote.

AD MULTOS ANNOS

F. Ondriska

50 rokov Parazitologického ústavu LF UK v Bratislave

Od vzniku Parazitologického ústavu Lekárskej fakulty uplynulo neuveriteľné polstoročie. Dovoľte mi preto, aby som pri tejto príležitosti povedala niečo o jeho vzniku, pôsobení a poslaní.

Počiatky ústavu úzko súvisia s Katedrou biológie LF, na ktorej v roku 1957 vzniklo Výskumné laboratórium parazitológie a mykológie. Úlohou rozvíjať nový vedný odbor, lekársku parazitológiu, bol poverený vtedy mladý vedecký pracovník, odborný asistent MUDr. Gustáv Čatár, ktorý venoval všetky svoje sily a schopnosti budovaniu tohto pracoviska a rozvoju lekárskej parazitológie nielen na fakulte, ale i na Slovensku. Stal sa vedúcou osobnosťou v parazitológii a so svojimi spolupracovníkmi sa zapojil do vedeckej, pedagogickej, liečebno-preventívnej, odbornej a organizačnej činnosti. V roku 1966 bolo Výskumné laboratórium parazitológie a mykológie rozdelené na dve

samostatné pracoviská a v roku 1968 z Výskumného laboratória parazitológie pri Katedre biológie vznikol samostatný Parazitologický ústav Lekárskej fakulty UK. Vďaka tomuto pracovisku Lekárska fakulta v Bratislave, ako prvá v Československu vyučovala lekársku parazitológiu. Profesor Čatár viedol ústav do roku 1982. V tomto roku jeho dlhoročný spolupracovník profesor Valent, DrSc. bol poverený vedením ústavu, ktorý viedol do roku 1996.

Parazitologické pracovisko sa vedecky profilovalo na protozoárne nákazy, predovšetkým toxoplazmózu, urogenitálnu trichomoniázu, pneumocystózu, tiež toxokarózu a črevné parazitózy, vyvolané parazitickými červami. V oblasti toxoplazmózy ústav riešil problémy v celom jej komplexe. Významné sú poznatky o rozšírení toxoplazmovej nákazy u domácich a voľne žijúcich zvierat. Za túto oblasť činnosti a dosiahnuté výsledky bola v roku 1976 udelená prof. Čatárovi národná cena SSR. U mikromamálií a iných zvierat sa zistilo niekoľko nových nálezov tkanivových protozoí.

Ďalšou mimoriadne dôležitou nákazou, ktorej venovali na pracovisku veľkú pozornosť bola urogenitálna trichomoniáza. Okrem zavedenia nových kultivačných médií, na ústave sledovali otázky prenosu, kliniky, epidemiológie a prevencie ochorenia. Ústav zavádzal nové schémy liečby urogenitálnej trichomoniázy. Ako prvý na Slovensku zaviedol jednorazovú terapiu. Pozornosť sa venovala vaginálnej biocenóze a jej významu pri šírení nákazy v rodidlách. Sledovali sa i otázky špecifickej a nešpecifickej imunity.

Pracovníci ústavu riešili problém diagnostiky pneumocystózy v experimentálnych a klinických podmienkach. Zamerali sa na biologický cyklus *Pneumocystis carinii* a mechanizmus jeho patogénneho pôsobenia vo vzťahu k imunitnému stavu organizmu hostiteľa.

V oblasti črevných parazitóz sa riešili otázky diagnostiky, epidemiológie, kliniky, úspešnej terapie a prevencie črevných parazitóz. Tiež to boli otázky druhej špecificity *Trichuris trichiura* u človeka a viacerých druhov zvierat a morfológické rozdiely vajčiek. Publikoval sa prvý prípad neimportovanej difilobotriózy v Československu.

Prednosťou parazitologického ústavu bol úzky kontakt so zdravotníckou a klinickou praxou. Ústav robil mnohé vyšetrenia pre ÚNZ a zdravotnícke zariadenia z celého Slovenska. Z toho rezultovala aj dohoda medzi ÚNZ a LF UK a v roku 1973 sa vytvorilo spoločné pracovisko ÚNZ a LF UK „Oddelenie klinickej parazitológie“, ktoré bolo jedným z oddelení Parazitologického ústavu LF UK. Realizovali sa tu rozsiahle skríningové vyšetrenia a štúdie predškolských a školských zariadení, s úmyslom zistiť aktuálnu epidemiologickú situáciu črevných parazitóz a možnosti ich ovplyvnenia v populácii. Prepojenie ústavu na prax sa viaže na meno a osobnosť profesora Valenta, DrSc., ktorému sa podarilo vynikajúcim spôsobom skĺbiť prácu laboratórií s klinickou praxou. Oddelenie Klinickej parazitológie úspešne viedol až do jeho zrušenia v roku 1994. Parazitologický ústav LF UK zaradený do školského rezortu má od zrušenia OKP finančné problémy. Podľa MZd SR nemôže žiadať poisťovne o refundáciu svojich výkonov pre pacientov.

Pracovníci ústavu riešili výskumné úlohy v rámci štátneho plánu vedecko-technického rozvoja, štátneho plánu základného a rezortného výskumu zdravotníctva. Úlohy boli riadne oponované a výstupy pre prax boli publikované v odborných časopisoch.

V posledných rokoch od roku 1995 sme riešili grantové projekty komisie VEGA pre biologické a ekologické vedy a komisie VEGA pre lekárske a farmaceutické vedy, a boli to: „Monitoring ekológie oportúnnych parazitóz vo vybraných zoocenózach

a populáciách obyvateľstva, prípadne v skupinách imigrantov v SR“, „Požiadavky zabezpečenia parazitárne nezávadnej prevádzky predškolských a školských zariadení riadených MŠ SR a ostatnými orgánmi štátnej správy“, „Kontaminácia Bratislavských sídlisk helmintami *Toxocara* sp. a štúdium ich biologických vlastností významných pre zabránenie ich prežívania v prostredí“ a „Izolácia kmeňov *T. gondii* z biologických materiálov od ľudí a zvierat, štúdium ich virulencie a izolácia DNA pre rutinnú diagnostiku toxoplazmózy v rizikových skupinách populácie“.

Od tohto roku riešime grantovú úlohu komisie VEGA pre lekárske a farmaceutické vedy „Kontaminácia vôd plaveckých bazénov červnými parazitmi a mikromycétami od kúpajúcich sa a prevencia narastajúceho zdravotného rizika pre zdravých návštevníkov počas celej doby prevádzky“.

Pracovníci ústavu zorganizovali niekoľko akcií svetového významu. V roku 1974 v Bratislave Sympózium o toxoplazmóze s medzinárodnou účasťou, v roku 1977 Kongres o trichomoníaze s medzinárodnou účasťou a v roku 1983 Sympózium o vaginálnej biocenóze s medzinárodnou účasťou v Smoleniciach. Okrem našich odborníkov, boli prítomní aj poprední svetoví pracovníci v danej problematike. Výsledky našej práce sme predniesli na rôznych vedecko-odborných fórach doma i v zahraničí. Pracovníci ústavu boli organizátormi v ČSSR úspešných celoštátnych konferencií „Aktuálne problémy humánnej parazitológie“. V tejto tradícii pokračujú aj po vzniku Slovenskej republiky. V novodobej histórii práve touto konferenciou dosiahol ich počet číslo štrnásť. Na študijných pobytoch a výmene skúseností boli viacerí naši pracovníci na rôznych európskych a iných pracoviskách, ako napríklad v Indonézii, Indii, USA, NSR, ZSSR a podobne.

V rámci uplatňovania nových poznatkov v liečebno-preventívnej činnosti spolupracovali sme s Katedrou biológie LF UK, Klinikou plastickej chirurgie v NsP Ružinov, s gynekologicko-pôrodnickými pracoviskami, s Dermatovenerologickou klinikou, Klinikou infekčných a parazitárnych chorôb, s ORL klinikou, stomatologickou klinikou, s Virologickým ústavom pri SAV, s Výskumným ústavom liečiv v Modre a s inými organizáciami. Chybou by bolo nespomenúť spoluprácu na vedeckých projektoch s Parazitologickým ústavom ČSAV, spoluprácu s kolegami z Prahy, Ostravy, Českých Budejovic, Olomouca, Pardubic a Brna. Veľmi plodná a inšpirujúca bola naša spolupráca s Helmintologickým ústavom pri SAV v Košiciach. Chceli by sme sa poďakovať všetkým, ktorí s nami spolupracovali a preto ešte raz naša vďaka patrí všetkým, aj nemenovaným.

Výpočet činností ústavu by bol neúplný, keby sme nespomenuli pedagogickú činnosť v rámci pre a postgraduálnej výchovy v lekárskej parazitológii a tropickej medicíne. Od vzniku ústavu sa jeho pracovníci zapojili do postgraduálnej výučby parazitológie v rámci doškoľovania vysokoškolských a stredoškolských pracovníkov i v rámci kurzov problematiky trópov a subtrópov usporadúvaných vtedajším Inštitútom pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov. Vysokoškolskí pracovníci ústavu prednáškami a praktickými cvičeniami vyučovali lekársku parazitológiu v rámci Katedry biológie a Katedry mikrobiológie LF UK. Boli to roky úspešnej spolupráce s profesorom Vršanským a s profesorom Štefanovičom. V posledných rokoch o našu pedagogickú výpomoc nebol záujem napriek tomu, že sme opakovane prejavili ochotu pomáhať. Zvláštnou kapitolou v tomto smere je spolupráca s Ústavom zoológie Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave pri výchove ich poslucháčov, pri vedení a vypracovaní diplomových a kandidátskych dizertačných prác medzi ktorými boli okrem našich aj viacerí zahraniční študenti a aspiranti, napríklad z Beninu, Guinei Bisau, Afganistanu.

V súčasnej dobe pracovníci ústavu prednášajú a cvičia tropickú parazitológiu ako PVP a v rámci infektológie okrem prednášok vedú aj workshopy pre poslucháčov medicíny LF UK. Vypísali sme taktiež témy diplomových prác pre poslucháčov lekárskeho štúdia.

O vedeckej a spoločenskej angažovanosti tohto nevelkého parazitologického pracoviska v rámci LF UK svedčí aj to, že za 50 rokov jeho existencie odznelo na vedeckých fórach doma i v zahraničí 1142 prednášok. Pracovníci ústavu publikovali v časopisoch a zborníkoch 1114 prác a majú viac ako 450 zahraničných citácií.

Vedenie ústavu dbalo na sústavné vzdelávanie svojich pracovníkov a ich graduáciu, z čoho na ústave vzišli dvaja profesori, traja docenti, traja doktori vied, trinásť kandidátov vied, ktorí boli nielen od nás, ale aj zo zahraničia, napríklad z Vietnamu, Afganistanu, Guinei Bisau a Beninu. Šestnásť študenti pracovali na parazitologických témach v rámci ŠVOČ.

Polstoročie je dlhá doba. S ústavom starli aj jeho pracovníci, z ktorých viacerí odchádzali postupne do dôchodku. I keď sme za posledné obdobie, približne desiatich rokov, získali dvoch nových vysokoškolských pracovníkov, viaceré miesta zostali neobsadené, nie našou vinou. Ústav doplatil na organizačné zmeny a opatrenie na fakulte ako je - zákaz prijímania nových pracovníkov. Týmto by sme boli už dávno odovzdali naše skúsenosti a vedomosti, aby mohli pokračovať v našej práci.

A aká je orientácia ústavu v súčasnosti? Pracovníci ústavu sa zaoberajú problematikou najrozšírejších protozoárných a helminárných parazitóz u ľudí, najmä u detí. Orientujú sa na sledovanie epidemiologickej situácie parazitóz, na štúdium vzniku a šírenia nákazy v záujme udržania priaznivej prevalencie parazitov v populácii. Zaoberajú sa možnosťou prenosu parazitov vodou školských plaveckých bazénov a termálnou vodou v liečebných kúpeľoch. Zaoberajú sa možným prenosom črevných parazitov surovou zeleninou a ovocím. Sledujú parazitózy u pacientov v súvislosti s viacerými ochoreniami a spolupracujú s alergológmi, imunológmi a pediatriami. Zaoberajú sa naďalej otázkami toxoplazmózy a toxokarózy. Výsledkom uvedených sledovaní bolo obhájenie dvoch dizertačných prác dvoch pracovníčok ústavu „Výskyt črevných parazitóz u detí vo veľkomestskej aglomerácii“ v roku 2002 a „Výskyt toxoplazmózy v rizikových skupinách ľudskej populácie a jej prevencia“ v roku 2004. Ústav bude i naďalej každoročne organizovať vedecko-odborné konferencie „Aktuálne problémy humánnej parazitológie“, na ktorých sa prezentujú pracovné výsledky z humánnej parazitológie. Ústav vydáva recenzovaný zborník prác z konferencie s prideleným ISBN.

Všetky tieto úlohy zabezpečujeme s minimálnym počtom pracovníkov. Ústav mal vždy koncepciu práce či už na úseku vedeckých štúdií a sledovaní, alebo v liečebno-preventívnej a diagnostickej činnosti.

Čo by sme si želali do budúcnosti? Okrem zdravia pre súčasných pracovníkov ústavu aj prijatie nových pracovníkov do stavu PÚ. Títo by v rámci generáčnej výmeny doplnili stav pracovníkov na pôvodný a mohli by sme im ešte v rámci ich zapracovania a graduačného rastu odovzdať všetky naše skúsenosti a poznatky.

Na záver malá úvaha. Pojem „parazit“ nemá ani v spoločenskom, ani biologickom zmysle dobrý zvuk, či už v priamom, alebo prenesenom zmysle slova. No v spojení s človekom a chorobou vzbudzuje pri bližšom pohľade obavu, odpor, uvedomenie si nevyhnutnosti obrany proti nemu. A práve táto obrana bola a je cieľom nás – parazitológov.

R. Holková, M. Klobušický

Spomienka na Milana Labudu

V nedávnych dňoch po ťažkej chorobe vo veku 62 rokov skonal popredný slovenský biológ, riaditeľ Ústavu zoológie SAV. Odišiel skvelý vedec, starostlivý otec rodiny a dobrý človek.

Dlhé roky pracoval na Virologickom ústave SAV ako vedúci Oddelenia ekológie vírusov. Keď v r. 1990 vznikol Ústav zoológie SAV z troch ekologicky zameraných oddelení bývalého Ústavu experimentálnej biológie a ekológie, do ktorého sa postupne pričleňovali ďalšie zoologicky orientované oddelenia akademických i rezortných pracovísk, Dr. Labuda prešiel na toto novovzniknuté pracovisko SAV a od r. 1995 sa stal jeho riaditeľom. Pod jeho vedením sa zrodilo komplexné pracovisko so zameraním na štúdium biodiverzity a genofondu živočíchov, ich životných prejavov, vzťahov k životnému prostrediu i zdraviu človeka a hospodárskych zvierat.

RNDr. Milan Labuda, DrSc. osobne riešil aj koordinoval vedecké projekty zamerané na kliešťami prenášané nákazy; na štúdium zákonitostí a dynamiky vzťahov arbovírusy – vektory – hostelia na úrovni genómov, buniek a organizmov v meniacom sa životnom prostredí. Patril medzi priekopníkov výskumu kliešťovej encefalitídy na Slovensku. Venoval sa aj hantavírusom – ich biodiverzite, rozšíreniu, ekológii ako pôvodcov hemoragickej horúčky s renálnym syndrómom. Riešil aj problematiku ochorení spôsobenej vírusom chrípky A a vírusu kliešťovej encefalitídy vo vzťahu k ľudskej populácii a populácií domácich a voľne žijúcich zvierat.

V medzinárodnej spolupráci s Ústavom virológie a environmentálnej mikrobiológie v anglickom Oxforde skúmal úlohu kliešťov pri vzniku ochorenia ľudí na kliešťovú encefalitídu; produkciu rekombinantných imunomodulátorových proteínov a problematiku biologicky aktívnych látok v slinách hematofágnych článkonožcov. V rokoch 1991-1997 bol riaditeľom WAO Collaborating Center pre výskum arbovírusov.

Ako uznávaný odborník bol členom Spoločných odborných komisií (SOK) vo vedných odboroch zoológie, virológie a parazitológie. Bol tajomníkom Vedeckého kolégia SAV pre biologické a ekologické vedy; členom Komisie P SAV pre posudzovanie vedeckej kvalifikácie a členom Komisie pre obhajoby doktorských dizertačných prác vo vednom odbore 15-12-9 Parazitológia.

Jeho vysoká vedecká erudícia sa prejavila na pozvaniach na zahraničné študijné pobyty na špecializované vedecké pracoviská vo V. Británii, Indii, USA, Portugalsku a na Kubu. Bol členom programových komisií medzinárodných konferencií; predsedom vedeckých sekcií a pozvaným prednášateľom na svetových kongresoch a sympóziách.

Bol členom redakčnej rady Folia parasitologia (ČR) a výkonným redaktorom časopisu Biológia (Bratislava), sekcia Zoológia.

Jeho publikačná a prednášková činnosť je bohatá, keď publikoval jednu domácu monografiu; uverejnil 4 kapitoly v zahraničných monografiách a 9 kapitol v domácich monografiách. Uverejnil 41 pôvodných vedeckých prác v zahraničných karentovaných časopisoch. Jeho práce boli citované v databázach ISI vyše 300 krát.

Dr. Labuda bol významná a vedecká osobnosť v oblasti zoológie, virológie i parazitológie. Za svoje vynikajúce vedecké výsledky získal v r. 2004 Cenu SAV za vedecko-výskumnú činnosť za výsledky výskumu kliešťovej encefalitídy.

Češť jeho pamiatke.

J. Čorba

KALENDÁR PARAZITOLOGICKÝCH PODUJATÍ 2007 - 2010

2007

- VIII. Central American and Caribbean Congress of Parasitology and Tropical Medicine, the VII Cuban Congress of Microbiology and Parasitology, the IV National Congress of Tropical Medicine, and the IPK's 70th Anniversary Congress Havana, Cuba, December 4-7, 2007

2008

- XVI. helmintologické dny, Suchá Rudná (Jeseníky), 12. – 16. máj 2008
- VIII. české a slovenské parazitologické dny, Sezimovo Ústí, 19. – 23. máj 2008 (predbežné prihlášky - do konca októbra 2007!!!! na stránke <http://www.parazitologie.cz/akce/cspd2008/doc/prihlaska.doc>)
- Xth European Multicolloquium of Parasitology, Paris, France, August 24-29, 2008
- The 5th International Congress on Nematology, Brisbane, Queensland, Australia, July 13-18, 2008
- 1st International Congress on Invertebrate Morphology, Copenhagen, August 17-21, 2008
- XVII. Congress for Tropical Medicine and Malaria, Jeju Island, South Korea, September 29 – October 3, 2008

2009/2010

- 22nd WAAVP conference, Calgary, Canada, August 8 – 13, 2009
- XII. International Congress of Parasitology (ICOPA XII), Melbourne, Australia 15th-20th August 2010

UŽITOČNÁ INFORMÁCIA NA ZÁVER

Poslaním Svetovej parazitologickej federácie (World Federation of Parasitology) je propagácia parazitológie vo všetkých kútoch sveta. Aj z toho dôvodu Federácia zriadila webovú stránku <http://www.wfpnet.org>, ktorá bude slúžiť ako zdroj aktuálnych informácií týkajúcich sa našej problematiky osožných nielen pre špecialistov - parazitológov, ale aj pre verejnosť. Okrem iného obsahuje aj zoznam národných parazitologických spoločností z celého sveta a množstvo iných užitočných informácií. Postupom času na nej bude zriadené aj fórum, kde sa bude môcť online diskutovať o rozmanitých témach z oblasti parazitológie. Stránka sa neustále zdokonaľuje a na jej vylepšovaní sa môžu podieľať aj členovia SPS.